

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

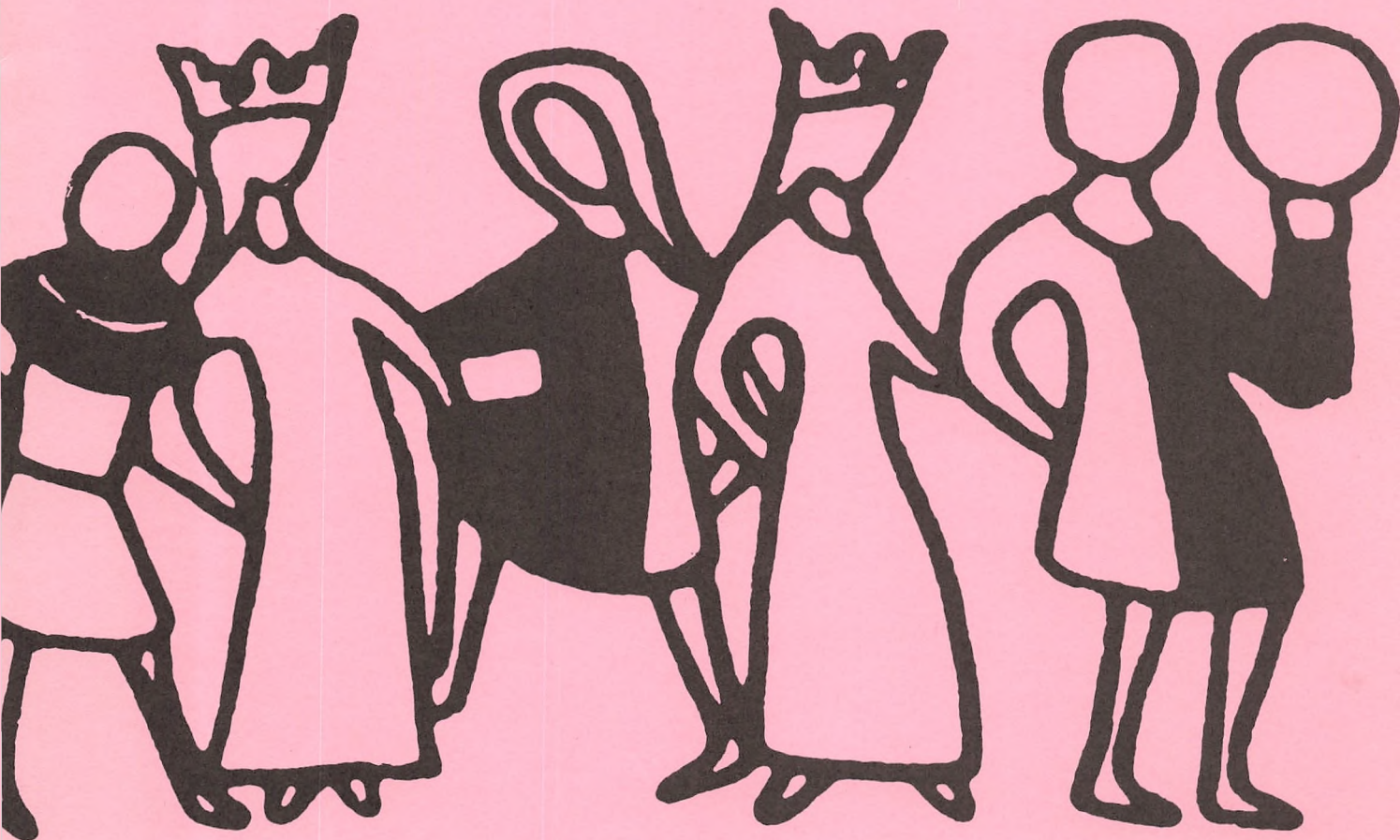
Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H.

19

GERLEV IDRÆTSHØJSKOLE

DANMARKS
PÆDAGOGISKE
BIBLIOTEK

ÅRSSKRIFT 1988

Årsskrift 1988

Redaktion: Hans Meier Andersen

Thomas Sander Hansen

Stig Jensen

Ove Korsgaard (ansvarshavende)

Jørn Møller

Ulla Viskum

Foto: Mogens Schelde, Jørn Erik Simonsen

Billederne er fra indvielsen af Bevægelseshuset og fra jubilæumsfesten

Udgivet af Elevforeningen
og Gerlev Idrætshøjskole

EN JULEHILSEN

Det gamle ordsprog: »Hvad hjertet er fuldt af, løber munden over med« passer godt på indholdet i dette årsskrift, der er præget af, at to begivenheder har rørt vore hjerter: indvielsen af Bevægelseshuset og skolens 50-års jubilæum. Begge dele fandt sted den 10. september og blev en fantastisk oplevelse for os, der har med Gerlev Idrætshøjskole at gøre i det daglige.

350 mennesker deltog i indvielsen af Bevægelseshuset, 900 i skolens jubilæumsfest om eftermiddagen, aftenen og natten med. Ialt deltog omkring 1100 mennesker.

Her skal lyde en stor tak til alle gamle elever, der på forskellig vis bidrog til festlighederne – som initiativtagere til at samle gamle elever, som gymnaster på skolens elitehold, som sangere i elevkoret, som hjælpere med de praktiske ting m.v. En særlig tak til elevforeningens bestyrelse, der før, under og efter festen har gjort en kæmpeindsats.

Ligeledes vil jeg gerne sige tak for de gode ord, som skolen fik med på vejen – af kulturminister Ole Vig Jensen, undervisningsminister Bertel Haarder, Johs. Stræde, Knud Winther, Mogens Hemmingsen, Højskoleforeningen, Arne Knudsen, idrætshøjskolerne, Leif Mikkelsen,

DDGU, Henning Jensen, DDSG&I, Inga Skjærris Nielsen, DIF, og mange andre.

Ud over bevægelseshuset og jubilæumsfesten er der et tredje forhold, som har præget skolens liv i det forløbne år, og som afspejler sig i flere af artiklerne i årsskriftet. Med en lidt flot benævnelse kunne man kalde det for udviklingen af Gerlev som »global landsby«. I det forløbne år har vi nemlig haft kursister, forskere og gæster fra udlandet som aldrig før. Vi har haft besøg af japanske parlamentsmedlemmer, tyrkiske brydere, bretonske brydere, norske gymnastikledere, irske idrætstrænere, svenske højskolefolk, idrætsforskere fra Frankrig, Tyskland, Italien, England, Finland, Sverige, Norge, Island, Polen m.v.

Artiklerne om »det globale« bliver indledt af Hans Meier Andersen, der var elev i 1986-87.

Med dette årsskrift ønsker elevforeningen og medarbejderne på Gerlev Idrætshøjskole gamle elever, kursister og andre, der på forskellig vis har taget del i skolens arbejde, en glædelig jul.

De bedste hilsner

Ove Korsgaard

Kære Lone!

Klara Korsgaard

Kære venner og veninder
hjælp mig her at samle minder
kom fra syd og kom fra nord
kom og skriv et venligt ord.

–står der på første side med min mors pæneste håndskrift. Poesibogen er min, men jeg havde ikke lært at skrive endnu. Jeg fik den til min 7-års fødselsdag og gik straks igang med at samle minder.

På hver side dukker et nyt navn op, et vers eller et par formanende ord.

Bogen dukkede op af mindekassen en dag. Den lå sammen med mine første skolebøger, mit røde penalus, karakterbøger, stilehæfter, latinske oversættelser, kærestebreve og min servietsamling. Alt sammen gemt til minde – til senere tider.

Jeg havde vel en forestilling om, at min servietsamling skulle gå i arv til mine børn, men enten er pigerne blevet for store til den slags, eller også samler man ikke på servietter nu om stunder. Kærestebreve, stilehæfter og tegninger er vel gemt med en forestilling om at blive taget op, når man i en sen alder sidder en mørk vinteraften med slumretæppet rundt om benene og vil mindes dengang.

Der er blevet reduceret i kassen hver gang, jeg er flyttet, og meget lidt nyt er føjet til. I dag bliver de fleste af mine foredrag, artikler og avisudklip arkiveret skråt i papirkurven ved den årlige oprydning på skrivebordet. Måske fordi forestillingen om slumretæpper, kaminild og gyngestol står ret fjernt i dag.

En undtagelse er årsskrifterne, de bliver gemt til minde om højskolen år for år, så de står side om side med min gamle poesibog, og det er vel også der, de hører til – på mindereolen.

Tænk over livet
drøm det ej hen
dage som gik
kommer aldrig igen.

Det blev en stor dag – d. 10. september, hvor vi fejrede vores 50-års jubilæum og indviede vores nye bevægelseshus.

Der var gået mange timers forberedelse forud – aldrig har en fest/et arrangement været så godt og detaljeret planlagt. Steens minutløse forberedelse, Stigs økonomiske overblik og Lenes praktiske sans var alle tiders kombination for et udvalg. Når de så sættes sammen med Asger og Dorthe fra bestyrelsen, der konstruktivt sagde: kør bare løs, og Lisbeth fra elevforeningen, der er en arbejdsbi uden lige, er det ikke sært, at de kunne skabe gode rammer for dagen.

Mange møder blev holdt, og punktet var på medarbejdermøderne gentagne gange. Dagen og dagene blev skabt på papiret, opgaver og ansvarsområder uddelt allerede før sommerferien. Elevforeningen gjorde et kæmpearbejde for at finde så mange gamle elever som muligt.

Køkkenets knusende ro og støtte arbejde sommeren igennem med at fylde fryseren lod ingen tvivl mulig om at de nok skulle kunne bespise 350 til frokost, 900 til kaffe og igen 900 til festmiddag, og så lige 550 til morgenmad næste dag. Det eneste tidspunkt, man så Dikte med strittende hår var den dag (14 dage før), fryseren brød sammen. Heldigvis blev det opdaget i tide, så al jubilæumsmaden ikke tøede. Opvaskemaskinen, der plejer at bryde sammen ved større arrangementer – blev udskiftet med en driftssikker, så den kunne tage 2 × 900 tallerkner, 900 glas, 200 salatskåle, 150 ris og kartoffel-

skåle, 200 kødfade, og det er faktisk en del – sku vi hilse og sige.

Tilmeldingerne begyndte at strømme ind, og hurtigt viste det sig, at selv Steens, efter manges mening vildt overdrevne bud på, hvor mange, vi ville blive, blev passeret. 900 sluttede vi ved af hensyn til køkkenet og antal siddepladser i hallen. Mange måtte vi sige nej til, og det var de kede af – det var vi også, men selv en idrætshal har sine grænser.

Aldrig er der blevet malet så meget på skolen på en gang. Freddie Lerche, der var kunstnerisk konsulent på bevægelseshuset, gav bud på farver i den nye forhal ved hallen, den lange gang med omklædningsrummene og svømmehalsgangen. Maler Larsen gik igang med skeptisk mine. Lyserøde gange havde han ikke forestillet sig, at selv vi kunne finde på ... men det blev flot.

Forhallen og trappen til anden sal og spejlsalen fik også en omgang – dog i vores hvide og højskoleblå.

På førstesalen i Sidespringet sad Jens – vores freelance tilknyttede journalist med stakkevis af breve og billeder og lavede en scrap-bog: Gerlev i glimt, der skulle udkomme på selve dagen. Den blev meget flot og morsom.

Som i alle gode hjem, der venter gæster, blev klaveret støvet af, vinduerne pudset, rosenbeddet hakket, bordplanen lavet, blomsterne arrangeret, maden forberedt og værterne klædt pænt på- og vi kunne slå dørene op den 10. til en skole, der struttede af nydelighed.

Vær flittig i køkken, kælder og stue,
så blir du sikkert en køn lille frue.

Forud var gået et par dage med workshops – Odinteatret gav to forestillinger og Uppercut danseteater en, og endelig lavede eliteholdet gymnastikworkshop om fredagen. Dagene havde været som en glidende opvarmning med stigende intensitet og flere og flere deltagere.

Fredag var en helt special dag. Solen skinnede og gamle elever og andre indfandt sig efterhånden, elevkoret og hjælperne var tilsagt til at møde den dag. Skolen summede af aktivitet. Orkesterprøver, generalprøve på revyen, på børnebandet, på elevforeningens indslag, korprøver, bordopstilling i hallen og endelig møde for de 40 gamle elever, der skulle hjælpe til. Alle havde

travlt, men ingen var stressede, tonen var smilende og forventningsfuld.

Ved aftenstid havde vi en lille højtidelighed indledt af Charlotte Munksøe, der gav en dejlig soloforestilling, hvorefter elevforeningen overrakte deres gave til skolen: en skøn »røre« skulptur af billedhuggeren John Rud.

Lørdag morgen slog man øjnene op til 23 timers uafbrudt festlighed. Det første jeg gjorde var at kigge ud af vinduet. Selv det havde udvalget check på – solen skinnede trods varsler om det modsatte fra en skyfri himmel. Det skal siges, at jeg åndede lettet op, idet jeg tydeligt husker, hvordan dele af vores 40-års fest nærmest druknede i regn.

Klokken var ikke mange, da jeg under påskud af at skulle hente en liter mælk til morgenmanden sneg mig over på skolen. Mit ærinde var nok snarere forårsaget af en uro efter mange års erfaringer om, hvordan et lokale eller flere kan se ud, når 150 gamle elever mødes og hygger sig.

Jeg tandt skolen som blæst. Ikke et sted kunne man se spor af elever. Jeg gik ned gennem gangene, der var pynkede med blomster, og fyldtes med inderlig glæde.

Og så tog det hele fat.

Formiddagens program med indvielse af bevægelseshuset var smukt og stilfuldt. Kulturminister Ole Vig Jensen indviede huset, Ove holdt tale, vi sang allesammen og i et kor af gamle og nuværende lærere. Eliteholdet lavede en aldeles dejlig opvisning til Palle Mikkelborgs til lejligheden komponerede: Ungdom. Bagefter plantede kulturministeriet, amtet, kommunen og elevforeningen hver sit æbletræ uden for bevægelseshuset, og så var der mad til alle. Dejlig mad som Esthers mand Jan havde stået for sammen med køkkenet.

I times pause før gæsterne til 50-års festen strømmede ind. 900 mennesker fylder faktisk meget, og allerede før alle var bænket var snakken igang ved bordene. Så fik vi kaffe, kage, sang og tale i overmål. Også her havde vi besøg af en minister, nemlig Bertel Haarder, der holdt tale blandt mange andre.

2 omgange revy måtte medarbejderne spille, for at alle kunne nå at være med. Hensigten med revyen »Os« var

først og fremmest at få ryddet hallen, så der kunne dækkes op til aftenfesten.

Vi spillede sorgløst på scenen i bedste overbevisning om, at hjælperne havde check på tingene. Og selvfølgelig havde de det. I det hele taget fløj de rundt og gjorde hellere lidt mere end det, de skulle. Sådanne oplevelser giver varme i en højskolelærer.

Kl. 19 startede aftenfesten så med køkkenets uovertrufne mad, optræden af lærerne (igen.. »I kan godt li det« som en sindig jyde bemærkede), elevkor, festtale af Claus Bøje, børneband af højskolens børn, der fik folk op af stolen og endelig elevforeningens prolog med Gerlehymne i baggrunden. Der var ikke et øje tørt.

Senere under hyldeblomsteisen genopstod det forudså berømte Gerlev Hills Brothers, og der blev snakket og snakket og snakket ved de 50 borde. Stemningen var høj, mange havde ikke set hinanden i det meste af en menneskealder, så der var jo lidt, der skulle fortælles.

Efter middagen blev der på god folkelig vis spillet op til en svingom – til 2 orkestre, så vi undgik pauser. Bevægelseshuset viste, hvad det også kunne bruges til, ved at fungere som kaffestue for dem, der gerne ville høre, hvad sidemanden sagde. Ud på de små timer overtog Ulrik Høy podiet i Bevægelseshuset og prøvede at hamle op med snakken ved bordene med sin natcafé. Gæster i denne var de legendariske Out Of The Fifties og Lørdagskyllingerne. Flere bands havde ønsket at optræde, men programmet kunne ikke rumme mere.

Dans mens du er ung
når du blir gammel er du for tung.

På et tidspunkt henad 4 undrede jeg mig over at så mange holdt ud endnu, men på den anden side, med 536 overnattende er der jo en del, der ikke skal køre hjem.

Ove og jeg gik ved 6-tiden og fik et par timer på øjet før vi stod op til morgenmad og farvelvinkning.

En af de bedste oplevelser ved festen var oprydningen dagen efter. Hjælperne, der havde arbejdet det meste af natten, elevforeningens bestyrelse, lærere og medarbejdere mødtes kl. 12 og i løbet af 5 kvarter satte de prikken over festens I.

Skolen var som blæst, kun mængden af stole opstabledt foran hallen og civilforsvarets telte røbede, at her da vist havde været en fest af visse dimensioner. Resten stod klar til at modtage nye kursister samme aften.

Steen havde viseligt nok lejet et par Anders And videoer til børnene på skolen om eftermiddagen, så der blev snorket i takt et par timer rundt om.

Klara Klara havd tænker du på
ligger i sengen med træsko på.

Bygningen af bevægelseshuset startede lige efter jul.

Vinteren var mild, måske for mild. Nu om dage er frost ingen hindring for husbyggeri. Der blev gravet og regeret i de tidlige forårmåneder udenfor dagligstuen. Det er utrolig svært at forestille sig resultatet, mens projektet er i gang, og vi almindelige dødelige, der hverken var i byggeudvalg eller deltog i byggemøder, havde indimellem lidt vanskeligt ved at følge dispositionerne. Men det tog form.

Grundstenene blev nedlagt med gode ønsker og indmurede bidder fra husets 3 store inspirationskilder: Det ottekantede forsamlingshus på Mors, gymnastikhusene i Vallekilde og på Vodroffsvej i København.

Og så rejste man spær samme dag, så rejsegildet kunne blive overstået ved samme lejlighed. Smart. Man kan godt skrotte sin opfattelse af at huse bygges nedefra.

Henimod sommer blev vi lidt nervøse for, om det kunne nå at blive færdigt. Ferieperioden fik det til at risle ned ad ryggen. Også hos enkelte af håndværkerne tror jeg. En måned før indvielsen, hvor huset var projekteret færdigt, manglede stadig foruroligende meget.

Så begyndte malerarbejdet og snakken rundt på skolen. Lyserøde spær! Og lysegule lofter! Neongrøn søjle!

Kan man det? Enhver indbyrdes diskussion for og imod hvidt og højskoleblåt forstummede i en fælles undren. Men da det sidste spær var færdigt, sølvspiralen malet på gulvet og de kuglerunde lamper sat op, var enhver tvivl gjort til skamme. Flot og gladt. Humøret stiger flere grader når man går derind. Det cirkelrunde gulv i det kvadratiske rum får rummet til at virke intimt, men man kunne godt placere 2 normale parcelhuse derinde, så der er plads nok. Vinduesfladerne sender dagens vej

ind og lanternen i toppen af tagets kegle fordeler et varmt gult lys i rummet.

Det skal nok blive brugt, og er da også allerede blevet det for nu at nævne i flæng: gymnastikopvisning, kaffe-stue, tyrkiske brydere, grønlandsk dans, Odinteatret, osv. Det bliver brugt og brugt godt. Selvfølgelig kan husets jomfruelighed ikke bevares, og det kan godt gøre ondt på mange af os, der har fulgt hver stens lægning.

Men smukt er det.

Sol ude, sol inde
sol i hjerte, sol i sinde

Axel Edinger er rejst fra os efter 10 år. Der må være noget, der trækker i det nordjyske. Ikke langt fra Ole og Margit har han slået sig ned sammen med Thomas på den nye Højskolen Rold Skov. Nok et projekt, der kræver sin mand. En splinterny højskole er jo et kæmpehav af muligheder, men måske netop derfor må det også være svært at finde pejlingen i højskoleverdenen frem mod punktet Fuldt hus. Uden tvivl kan skolen gøre god brug af Axels mangeårige erfaringer som højskolelærer og som friluftsmenneske.

Jeg ønsker dig lykke
Jeg ønsker dig held
Jeg ønsker dig tusinde gange lev vel

Lidt kortere tid har vi haft fornøjelsen af Klaus Hel-søe. Det blev til 2 1/2 år men til gengæld for fuld ud-trækning. Klaus hører ikke til dem, der gør tingene halvt, så vi har fået valuta for pengene. Måske netop denne livsholdning er årsag til, at Klaus rejser. Hans egen begrundelse er nemlig, at han har fundet ud af, at højskolelærerjobbet ikke kan kombineres med et godt familieliv.

Tankevækkende.

Klaus flytter til Roskilde til sin Kirsten, sit spille-mandslag og en stilling som amtsforeningskonsulent i Borrevejle.

Elsk din mand
og stop hans hoser
så skal du danse
på røde roser

Birthe Hazelton kom flyvende ind på skolen for 2 år siden for at lægge højskolelivet til sin i forvejen store er-faring indenfor undervisning. Birthe tog fat på områder, vi ikke har opdyrket før, bl.a. dansk for udlændinge og ikke mindst indenfor det internationale felt. Hun stod for vores første »irlændere« og lavede et fremragende program for dem i de 4 uger, de var her. Nu er Birthe så vendt tilbage til folkeskolen og ikke mindst sit hus i Hel-lebæk.

Tag med dig ud i livet
humørets forfriskende vind
thi blomsten i den verden
er et glad ungdommeligt sind.

Og hvad så i stedet? Ja vi var så heldige, at Thomas Bäck, der havde et vikariat på grenskolen i friluftsliv sid-ste år, sagde ja til at være højskolelærer i hele denne sæson. Så ham kender vi i forvejen.

Vi kender også Anton Barré som vi har ansat som vikar på Idræt og sundhed. Han har ikke undervist her-nede før men deltaget på mange kurser og er en gammel kending på Idrætsforsk.

Se det var lærerområdet. På det praktiske er der ikke de store rokeringer. Dikte har brug for en stedfortræder, så det hele ikke hænger på hende. Det får hun i Hanne, der allerede har været ansat her i flere år, så det er vi sikre på, er godt. 2 af sommerens køkkenansatte bliver her. Anette Jensen i Bodils barselsvikariat. Hun har nemlig fået en ordentlig kleppert af en dreng og puster ud til efter jul.

Jeanette fødte en dejlig pige i foråret, og hun har valgt at bruge al sin tid til at nyde hende, så Helle Jacob-sen får hendes tjans.

Endnu et barn er i vente – hos Finn og Grethe.

På Idrætsforsk blev Claus Bøje jo ansat i januar må-ned, så de nu er Ejgil, Søren, Henning og Claus som fuldtids og Jørn som deltidsforskere. Hertil 2 sekretærer. Så der er aktivitet på førstesalen i Sidespringet.

Sig ikke alt, hvad du ved
men ved alt, hvad du siger.

Der gik ikke mange dage, før dette års vinterskole viste deres bedste evner. Allerede den første week-end var

sprudlende. Jeg var ikke med i selve week-enden, men gik over til middagen på den første festaften. Til den havde eleverne forberedt en række underholdende indslag over et bestemt tema. Sådan noget kan være anstrengende, eller i hvert tilfælde lettere kedsommeligt, især hvis man ikke er med i arrangementet.

Men hold da op for en aften. Et festfyrværkeri uden lige. Det holdt sig faktisk hele vinteren. Holdet var suverænt, når der skulle laves week-endarrangementer, fester og lignende, og det er nok det mest klappende elevhold, vi har haft ...

De overgik sig selv ved årets grenfestival. Der er de senere år opstået megen hemmelighedskræmmeri omkring åbningshøjtideligheden og en del konkurrence, må man sige, om at være mest genial. Det er selvfølgelig lærerne, der fører det videre, men uden elever fra et hold som dette havde udvalget næppe kunnet komme ind på en hidtil førsteplads i originalitet: Deltagerne ved åbningen blev bedt om at møde på fodboldbanen før flaghejsning. Det gjorde vi så og kiggede på hinanden. Men inden længe var det op, vi kiggede, thi fra en flyver sprang fire faldskærmsudspringere, den forreste med et splinternyt Dannebrog til flagstangen. Der hersker en del uklarhed om, hvorvidt det første Dannebrog faldt ned i 1219, men vi er en ca. 400, der er vidne på, at det her faldt – med maner.

Også i dagligdagen markerede de sig. Jeg tror aldrig, vi har haft så mange selvbestaltede bands, der på højt plan forsødede tilværelsen for os andre, når lejlighed gav sig.

En del skal selvfølgelig tilskrives Ulla, vores nye musiklærer. Hun er ihvert tilfælde igangsætter i lærergruppen. Udover lærerkoret er der nu ikke mindre end 3 forskellige bands med hver deres genre og hver deres stil. Specielt det sidste kan vi få megen tid til at gå med at diskutere ved lærermøderne.

Personligt oplevede jeg denne vinter et temahold, som der nok vil gå en rum tid, før jeg løber ind i igen. Danmark dejligst havde Jørn og jeg kaldt det, og 4 meldte sig. Holdet blev med alle andenprioriteterne skrabet sammen. Det er sådan en start, man skal have nogle år på bagen for ikke at få mindreværdsfølelse af. Og hvad fik vi så? Et kernehold

Lutter dejlige danskere. Sådan et hold skulle det være enhver højskolelærer forundt at opleve bare hver 5. år.

Roser er røde
violer er blå
jordbær er søde
og du ligeså.

Hvert år sidder jeg her og kan skrive så uendelig meget om vinterskolen og det bliver til ligeså lidt. Jeg kunne fortælle om ritusugen, der bliver mere og mere rigtig, om grenskolen, hvor det hele bare kørte afsted, om Nielses, Bettets og mit dejlige dramahold, om rejseugerne, om hverdagen, men der er ligesom for meget til at gøre det kort. Og det er så forskellige faktorer der gør, om din følelse for holdet her 1/2 år efter er på den ene eller den anden måde. Skal jeg lige præcis slå ned i den følelse, kan jeg sige, at det her hold får mig til at blive ved som højskolelærer et godt stykke længere.

Når du engang bliver gammel
og ikke dur til mer
så klitrer vi dig sammen
med gummi og papir

Som sædvanlig drog lærergruppen på »snakketur« samme dag, eleverne rejste. Denne gang til Loruphytten, som vil være mange bekendt. Her fik vi som sædvanlig snakket hele næste års vinterskole igennem med den sidst afholdte i så frisk erindring som muligt. Det er sandelig også vigtigt, at vi tager afsted med det samme, for livet bliver hurtigt anderledes. Vi var 4 lærer, der måtte forlade mødet lidt tidligere for at komme hjem og tage imod et hold pensionister. Og vi gjorde det. Og det blev et dejligt kursus.

Sommerens kurser er gået godt. Vi har især stor søgning på familiekurset, de »store« gymnastik/bevægelseskurser, og i år også på det sidste pensionistkursus, der måtte melde alt optaget, have venteliste og så videre. Og sikke en stemning, der er på de kurser!

Sensommerskolen er ikke så mange, og skal heller ikke være det. Der skal være plads til både udlejning og vores egne kurser ved siden af. Og til Irlænderne. Igen i år fik vi 10 unge irlændere i 4 uger. Det er et fantastisk godt arrangement. De har deres eget program men visse

fysiske timer fælles med sensommerskolen. Men fritiden har de fælles, og den bliver udnyttet. Et kæmpeplus. Sensommereleverne har levet i et ret internationalt miljø i år. Ud over irlænderne har franskmænd, bretonere tyrkere osv. besøgt skolen, givet brydeopvisninger og meget andet. Jo, ved middagsbordet blev meddelelserne en overgang givet på indtil flere sprog.

l	s	g	g	k
v e l	t ø s	k a t	b o g	m i s
v	d	l	d	s

Interessen for vores køkken er stor. Og Dikte øser gerne af sin viden og erfaring. Det gjorde hun bl.a. som kursusleder for et kursus, de frie skoler holdt her på stedet om, »Grønne dage og glade elever i køkkenet«. Og endnu et år lavede eleverne og Dikte en kogebog med alle de bedste opskrifter. Den fra sidste år var også total udsolgt, så de nye går som varmt brød.

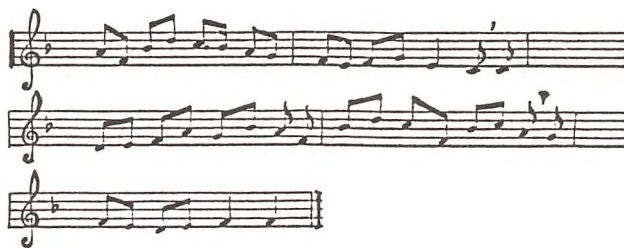
Så er det lige før eleverne kommer. 130 om en uge. Vi har indført en uges luft her mellem efterårsferien og vin-

terskolen til forberedelse, praktiske gøremål, og på onsdag skal alle medarbejdere med partnere på udflugt.

Målet er som vanligt hemmeligt, men det er »noget« med kultur om eftermiddagen og »noget« mad, drikke og en svingom om aftenen. Festen hedder altid goddag/-farvel fest, hvor vi tager afsked med dem, der er rejst i løbet af året, og siger goddag til de nye, der er ansat. Det plejer at være vældig hyggeligt, og det vil være en fin optakt til modtagelsen af elevholdet.

Hold nummer 15 for mit vedkommende. Ja smågammel går man vel også hen og bliver af ydre. Det kan i hvert fald ses på vores børn, der løber i vejret, laver mad, rydder op og laver ballade. Og det kan vel også ses på Ove og mig – eller på vores papirer. Selvom jeg godt ved, at mange i vores alder er nået til sølvbrylluppet, er jeg nu godt tilfreds med at være nået halvvejen af det ... også her i disse dage.

Jeg ønsker dig et hus
en mand, der bruger snus
og 10 små raske gutter
der bestandigt råber mutter.

Dagen ser sit første skær

Dagen ser sit første skær
højt oppe på vor bakke
og lyset rammer husets spær
så det kan ses fra fjern og nær
til dagen den vil lakke

Sangen lyder uden stop
den toner ud i verden
den løfter sig mod lyset op
og hilser det på tagets top
med ildhu på sin færden

Den vil ud til alle med
et bud om sangens glæde
hvor hjerterne de finder fred
når toner løber rask afsted
i sangen som vi kvæde

Lad det tone ind i dig
hvad lysets sang forkynder
og mærk at dansen i dit jeg
blir kroppens dans så let som leg
når kredsens trin begynder

Dansen den er rytmens bud
den kan vi sammen finde
så lad os alle danse ud
med sangens egen dansebrud
i rytmerne herinde.

*Til indvielse af Bevægelseshuset på Gerlev Idrætshøj-
skole 10. september 1988.*

Melodi: Andreas Exner

Tekst: Klara Korsgaard

Et vartegn

Ole Vig Jensen

Der er opført mange højskolebygninger i de sidste par årtier – både hele højskoler og udvidelser af bestående skoler.

Der er lavet meget godt byggeri, hvor bygherre og arkitekt har søgt at give bygningerne en udformning, der både tjener formålet og fører sig ind i landskabet eller i de foreliggende bygninger.

Men det er sjældent, at et højskolebyggeri er blevet til ud fra så grundige overvejelser over samspillet mellem dét der skal foregå i bygningerne og de ideer og visioner, som bygningerne skal give plads til.

Samspillet mellem form og funktion er det enestående ved Bevægelsehuset her på Gerlev Idrætshøjskole.

Vi kender nok eksempler på folkehøjskoler, hvor vi kan iagttage et samspil mellem stil og idé.

Ollerup Gymnastikhøjskole og Snoghøj i dens oprindelige udformning giver et arkitektonisk udtryk for hver sin særprægede opfattelse af gymnastikkens væsen og opgave.

Der er dog næppe gået så grundige overvejelser forud for disse to byggerier. De er snarere udtryk for to forskellige temperamenter hos forstanderne.

Går vi længere tilbage i tiden – og holder os til gymnastikbygningerne – er Øvelseshuset på Vallekilde Højskole det mest iøjnefaldende.

For 104 år siden blev det opført som noget enestående.

Materialet er træ, og konstruktionen er derfor let. Arkitekturen en fortsættelse af nordisk byggeskik. Farverne er også hentet fra den nordiske tradition. Og i dette Øvelseshus blev den Lingske gymnastik introduceret.

Her var sammenhæng mellem ideen – den grundtvigske Højskole, følelse af nordisk samhørighed og indfø-

relse af den nordisk inspirerede gymnastik – og rammerne – den lette bygning skabt til sit formål. Båret af ideen og traditionen uden at være belastet af den.

Forstander Ernst Trier sagde i sin indvielsestale i 1884 bl.a., at dette hus var bygget, for at Vallekilde kunne være højskole for *det hele menneske*. Ligesom psyken skal have smukke lokaler til sin udfoldelse, skal også kroppen have det til sin udfoldelse.

Siden er vi så endt i den ensformige standardisering af gymnastiksale og idrætshaller. Den rektangulære gymnastiksal med ribber og bomme – det er, hvad den folkelige gymnastik har måtte nøjes med.

Nok har gymnastikken ændret karakter og udviklet sig, men både karakteren og ideen har måttet tilpasse sig dette rektangel.

Med idrætshallerne har vi lavet os bygninger, som bevidstløst har skullet stille et vist antal kvadratmeter gulvplads til rådighed. Her kunne de forskellige idrætsgrene indrette sig med det overordnede mål at give de bedst mulige betingelser for at udfolde sig rationelt mod det mål, der hedder præstation.

Nu står vi så i dag ved indvielsen af et bevægelsehus. Alene ordet »Bevægelsehus« siger os, at der er sket noget nyt.

I indbydelsen til arkitektkonkurrencen står der, at huset skal »give plads og inspiration til aktiviteter som rytmisk gymnastik, dans og leg, kropsteater og akrobatik og meget andet.«

Det siger sig selv, at så forskellige ting ikke kan lade sig gøre i den rektangulære gymnastiksal eller i idrætshallens tomme rum.

Visionen om Bevægelsehuset bliver da også præcise-

ret, når det hedder, at det skal være et hus, »hvor dels disponeringen af rummet ... udspringer af nye bevægelsesformer, og hvor dels rummets form, farver og lys kan inspirere til endnu ukendte udfoldelsesmuligheder.«

Man må så spørge sig selv: Hvad er det da, der nu foregår enkelte steder i idrætsverdenen – bl.a. her på Gerlev Idrætshøjskole?

Er det blot et forsinket brud med gamle autoriteter og traditioner?

Er ungdomsoprøret omsider nået til idrætten? Og hvad er det det vil?

I bemærkningerne til arkitektkonkurrencen siger forstander Ove Korsgaard, at der i idrætten lever en forestilling om *det fuldkomne*. Det har intet at gøre med konkurrence eller præstation. Men den fuldkomne idrætskvinde eller idrætsmand er »den, som er kommet til den endelige, altomfattende fylde i kraft af sit forehavende.«

Det fuldkomne er altså ikke konkurrencepræstation. Det fuldkomne er heller ikke den uforpligtende leg.

Forestillingen om det fuldkomne udfoldes dér, hvor den enkelte idrætsmand koncentrerer sig om at udfolde sin personlige evner og muligheder – alene eller i samspil med andre.

Ove Korsgaard citerer den amerikanske forfatter George Leonard, der spørger: »Hvem er da den fuldkomne idrætsmand? Er det bryderen, fodboldspilleren, gymnasten eller danseren?« Leonard svarer selv: »Jeg ved ikke, om han er danser, men jeg er sikker på, at han danser.«

Der er her antydning enkelte tanker, som siger noget om Gerlev Idrætshøjskoles syn på idrættens opgave: Det mangfoldige udtryk, koncentrationen, rytmen og livsglæden. Det er Ernst Triers »hele menneske« i nutidigt udtryk.

Det er altså dette, bevægelsehuset skal danne ramme om. Og her vil jeg igen bruge Ove Korsgaard, som siger, at idræt og arkitektur er af samme væsen.

Enhver arkitektonisk stilart er et symbol, der viser, hvad mennesker tænker, føler og lægger vægt på. Ligeledes er det med idrættens stilarter.

Denne iagttagelse fører så ganske selvfølgelig til, at en bygning, der skal rumme idrætten som en *mangfoldighed af muligheder*, den må selv være og tilbyde en mangfoldighed af muligheder.

Derfor er Bevægelsehuset på Gerlev Idrætshøjskole blevet til denne karakteristiske bygning, som vi står i.

Jeg vil nævne ét træk ved denne bygnings arkitektur: grundplanen er et kvadrat med en cirkel indskrevet.

Med dette greb har arkitekterne haft held til at udtrykke den forestilling om idræt, som denne folkehøjskole har sat sig for at virkeliggøre:

- kvadratet som udtryk for det disciplinerede og koncentrationen, og
- cirklen som udtryk for bevægelsen, fantasien, det der hele tiden er på vej mod nye opdagelser.

Samtidig imødekommer Bevægelsehusets form fuldt ud skolens ønske om at kunne bruge det til den mangfoldighed af aktiviteter, som nutidens og fremtidens idræt omfatter.

Jeg ønsker tillykke med den smukke og levende bygning.

Den er på samme tid skolens vartegn, et arkitektonisk bindeled mellem alle de andre bygninger og – først og fremmest – en bygning, som giver muligheder for at virkeliggøre Gerlev Idrætshøjskoles forestillinger om idræt: koncentrationen, livsfylden, dansen, »det hele menneske«.

Hermed erklærer jeg Bevægelsehuset på Gerlev Idrætshøjskole for indviet.

Tale ved indvielsen af Bevægelsehuset på Gerlev Idrætshøjskole den 10. september 1988.

The image shows a musical score for the song 'Sang om bevægelse'. It consists of six staves of music. The first two staves are for the vocal line, and the remaining four are for the piano accompaniment. The score includes various musical notations such as notes, rests, and chords. Chord symbols are written above the staves, including F#, A/C, D, E, A, C#m, F#(15), G#m, C#, H, F#, H, C#, D, E, A, G, A, E/C#, D, D#, A/C, A/C, D, F#, Hm, A, E/C#, D/C#, E, D, E/C#, /4, A, A/C#, D, D/C#, H, H/A#, E, E/A, A, H/C#, D, E, A.

Sang om bevægelse

Der bor en kraft i sindet
 en evig energi
 Den gror i tankespindet
 i elskovs trylleri
 Den vender op og ned på hvad du tror du ved og vil
 og viser dig dit ansigt i et magisk maskespil

Det er rytmen der vil spille
 Du går død hvis du står stille
 Så bevæg din krop og tanke
 Lad idé og hjerte banke
 Rend og hop og vend og drej
 Sæt dit liv i gang
 og leg!

Hvem hører mon din stemme
 i tidens medieskrig?
 Lar muskelmænd sig tæmme
 af folk med takt og pli?
 Skønt ord kan synes svage gir de sommetider magt
 Vil du ha noed at sige må du se at få det sagt

Tag dit eget liv på ordet
 og få luft i fælleskoret
 Blæs din drøm et mesterstykke:
 Tal og lyt i sorg og lykke
 Løs din hæmnings kvælerbånd
 Sæt dit liv i ord
 og ånd!

Det sidste træ på jorden
 er endnu ikke gråt
 De fjorten fisk i fjorden
 går rundt og har det blåt
 Tør støvet fra dit øje og vend blikket mod den skat
 du endnu kan gi farve til før lyset sir godnat

Der er plads til os med mere
 hvis vi bare respekterer
 klodens rytme uden klage:
 »Hvad du gir får du tilbage«
 Følg med jordens blomsterdans
 Sæt dit liv i frugt
 og sans!

Når kød og knogler hviner
 og pulsen går i stå
 mens hjerneceller griner
 af det du finder på
 Så er det tid at bruge ånd og arme, sind og ben
 Der bor en kraft i kroppen. Find den frem og tæl til én

Kroppen er et dejligt hele
 Tag nu fat med alle dele
 Lyt til rytmens trommestikke
 Den der rør sig ruster ikke
 Leg med hoved, krop og sans
 Sæt dit liv i sving
 og dans!

Til indvielse af Bevægelsehuset på Gerlev Idrætshøjskole 10. september 1988.

Melodi: Jens Ferslev

Tekst: Jens Sejer Andersen

Kredsgang

Ove Korsgaard

Arkitekturhistorien er en lang beretning om, at mennesket ikke bare ønsker sig tag over hovedet, men også at give bygningerne form og derigennem udtrykke noget. At bygge er at gøre vor forståelse af verden synlig.

Idrætshistorien er på samme måde en storslået beretning om, at mennesket ikke kun bevæger sig for at få brød på bordet, men også for at give bevægelserne form. At dyrke idræt er ligeledes at gøre vor forståelse af verden synlig.

Da menneskets forståelse af verden har ændret sig gennem historien, har arkitekturen og idrætten det også. Inden for arkitekturhistorien har stilarter som f.eks. gotik, renæssance og barok været dominerende til forskellige tider i den europæiske kulturhistorie. Inden for idrætshistorien har stilarter som adelige eksercitier, tysk gymnastik, svensk gymnastik og engelsk sport præget billedet gennem de sidste 250 år. Og ligesom en arkitektonisk stil – som f.eks. højmiddelalderens gotik – ikke kun er en praktisk måde at bygge på, men i sig selv et symbol, kan en idrætslig stil – som f.eks. industrikkulturrens sport – betragtes som en symbolsk handling, der udøver virkning på både udøvernes og tilskuernes krop og sind.

Et godt hus stråler sin forklaring ud til omgivelserne, deri består dets »sang«. Dets sprog er »rytmer« og »spændinger«, som vi har mulighed for at forstå, fordi disse kvaliteter refererer til oplevelser, der udspringer af kropslige bevægelser og kropslige tilstande. I den byggede form bliver de generelle begreber »rytme« og »spænding« håndgribelige, sanselige og nærværende. De så at sige be-stemmer os, dvs. de sætter os i en vis stemning.

Der udgår uafsladeligt og ubevidst en stor indflydelse på os og vort samfundsliv fra huse og bosætninger. Og disse sansebare omgivelser enten styrker den enkeltes sindskræfter eller nedbryder dem, enten integrerer samfundet eller opløser det. Bygninger uden karakter er med til at nedbryde den enkeltes og fællesskabets identitet.

Der er huse, der tjener mere end den enkeltes private identification. Nogle huse har en offentlig funktion og visualiserer meninger, der er fælles for en større gruppe eller et helt folk. At besøge en fremmed by uden at gå ind i dens vigtigste bygningsværk kan derfor føles som en ufuldstændig oplevelse.

Inden for den grundtvigianske gymnastiktradition er der tre huse, der i særlig grad er et besøg værd, nemlig det ottekantede forsamlingshus på Mors, øvelseshuset på Vallekilde Højskole og gymnastikhuset på Vodroffsvej. Træ og sten fra disse smukke og minderige bygninger er lagt under grundstenen til det hus, som vi indvier her i dag.

Med denne symbolske handling har vi ønsket at indskrive bevægelseshuset i den nordiske idrætstradition, der i særlig grad knytter sig til højskolen og den svenske-/linske gymnastik.

Grundtvig og Norden

Hvilken forklaring stråler bevægelseshuset ud til omgivelserne? Hvori består dets sang?

At huset synger om at gå i kreds er for mig indlysende. Dets rytme og spænding opfordrer til kredsgang. Og dermed bidrager huset på smukkeste måde til at gøre et kernebegreb i Grundtvigs tanker om Norden synlig.

Hvad Nordens ånd er, blev et spørgsmål, der følger Grundtvig livet igennem. Det blev for ham et personligt skæbnedrama. Hele livet tumler han med svaret.

En ting stod dog Grundtvig klart fra hans unge dage: Nordens ånd er en kampens og dramaets ånd.

Når han nærmere skal gøre rede for, hvad Nordens ånd står for, henviser han som regel til Nordens mytologi og historie. Der finder man nemlig grundlag for at skelne mellem to former for kamp: en livgivende og en destruktiv kamp. Og han bruger mange forskellige begrebspar til at klargøre denne forskel, f.eks. mellem kamp og slagsmål, kæmper og bersærker.

I poetisk form udtrykker Grundtvig forskellen mellem de to kampformer således:

Da skal man forskel kende,
På solskin og på lyn,
Skønt begge de kan brænde
Og skabe klare syn;
Thi, som fornuften giver,
Det ene lys opliver,
Det andet slår ihjel!

Ikke kun når det drejer sig om kamp, også når det drejer sig om fred, må der skelnes mellem to former:

Da skal man freden fatte,
Som livets sommervej,
Da skal man kæmpen skatte,
Som drog for den sit sværd.
Ej alt i fredler forme,
Men vælge livets storme,
For gravens stille ro!

Uden en levende kamp bliver vi dødens trælle, siger Grundtvig. Ved en levende kamp forstår han en åndelig kamp, der både kan føres med »hånd og mund«, »sværd og ord« og »krop og sprog«.

Selv var Grundtvig mest optaget af ordkamp, af at bruge det levende ord i en sproglig dialog. Han ville intet mindre end revolutionere verden gennem en ny form for dialog.

Vi kender til at diskutere, udveksle synspunkter og fremføre standpunkter, men at gå ind i en dialog er noget langt mere omfattende. For Grundtvig er dialogen en slags kollektiv bevidsthedsform. I en dialog sætter man så at sige alt på spil, meninger, synspunkter og standpunkter, for så at lade ordkampen afgøre udfaldet. At bevæge sig fra at udveksle synspunkter til at føre en dialog er som at »bringe stenene til at danse«, som Grundtvig siger.

En dialogisk kamp om sandheden kan kendes på, at den er utrolig smuk, thi sandhed må forbinde sig med kærlighed for at være til-talende og til-trækkende.

En sådan dialog kræver, at man ikke bare respekterer sin modstander, men også ser ham som nødvendig, som en medspiller, ja i dybeste forstand som en ven.

At Grundtvig er optaget af ordet, sam-talen og dialogen, er almindelig kendt. At han også havde visioner om en nordisk idræt, der bygger på et dialogisk princip, er mindre kendt.

En sådan idræt kalder Grundtvig for *kredsgang*. »At træde i kreds« betød i det gamle Norden at gå i kamp. En tvekamp i en kreds kalder Grundtvig for kredsgang – et ord han selv må lave for at få et nordisk idrætsbegreb, der kan parallelisere med de olympiske lege. Han er nemlig overbevist om, at Norden har noget vigtigt at lære resten af verden, når det gælder begrebet kamp.

Kredsgang er en livgivende kamp – en dialogisk kamp – hvor modstanderen ses som en medspiller, man indgår i vekselvirkning med til fælles bedste.

Der er forskel på de våben, som vore forfædre brugte, og dem vi skal bruge i dag. I digtet »Nordens Aand« udtrykker Grundtvig ligheden i synet på kamp, forskellen i brugen af våben:

Ærlig kamp var åndens glæde,
Spyd mod spyd og hånd mod hånd,
Alt som vi i kredsen træde,
Pen mod pen og ånd mod ånd;
Hånden kun sit våben skifter,
Åndens løsen er bedrifter!

Et andet sted i digtet siger Grundtvig, at nok skal vi opsøge den kraft, der ligger i Thors hammer. Men det gamle kraftbegreb skal ikke genoplives i sin gamle form. Kraft skal med kunst forøges, siger han.

Der er forskel på at træde i kreds og træde ind i en pyramide. Men ligesom kredsen adskiller sig fra pyramidens magtstruktur, adskiller den sig også fra den total opløste struktur. Kredsen er en tredje vej mellem pyramidens orden og ingen orden. Kredsgang er den folkelige gang.

Nordisk idrætssyn

Kan man overhovedet tale om et nordisk idrætssyn? Er

det ikke romantisk snak, som hører det forrige århundrede til? Bør højskolen ikke opgive sin gamle modstand mod sport, opgive at skelne mellem sport og gymnastik, mellem Vesten og Norden – med det indre marked foran os og de olympiske lege over os?

Jeg føler mig overbevist om, at svaret på disse spørgsmål ikke kan adskilles fra svaret på de langt mere omfattende spørgsmål: Hvem er vi? Hvad vil vi som folk og hvordan vil vi klare de enorme udfordringer vi står over for, både når det gælder den danske naturs og kulturs fremtid?

At industrikulturen har bragt os på kollisionskurs med naturen er efterhånden gået de fleste i blodet. Vi kan ikke fortsætte med at behandle naturen som en død genstand, som vi kan forbruge uden hensyn til de grænser, der eksisterer i naturen.

Vi har med lidenskab frakendt naturen enhver form for fornuft og er dermed blevet ufornuftige i vort forhold til den. Og dér, »på kanten af naturen kommer vi på kant med naturen« i en sådan grad, at vor vestlige kultur er begyndt at antage vanvidstræk, som K.E. Løgstrup har sagt det.

Jeg finder det naivt at tro, at den vestlige sport – med den olympiske myte: hurtigere – højere – stærkere – ikke er en del af dette omfattende problem. Også sporten er begyndt at antage vanvidstræk.

En holdningsændring er nødvendig, siger Løgstrup, der knytter en sådan ændring til begrebet æstetik. Erobring og herredømme er nemlig ikke tilstrækkelig til at skabe kultur; den skabes også af tilbageholdenhed over for naturen. Og en sådan tilbageholdenhed må udtrykkes æstetisk. Løgstrup er her på linje med Grundtvig, der som sagt siger, at kraft med kunst skal forøges.

Som folk står vi imidlertid ikke kun med økologiske og økonomiske problemer. Vi står med enorme udfordringer, når det gælder vores kultur og folkelige identitet. Det danske folk synes at bevæge sig i retning af, at selve meningen med at være et folk, som har en særlig samhørighed, en fælles historie og en egen kultur, bliver

nedslidt. Vi synes at være på vej til at opgive ævret som folk.

Vil vi noget som folk må det selvfølgelig komme til udtryk i sproget, men også i arkitektur, idræt og mange andre områder, idet vort sind lever af sansbare identifikationsmuligheder, uden hvilke vor menneskelige tilværelse enten tørres ud eller går i opløsning.

Derfor kan en genopdagelse og nyformulering af et nordisk idrætssyn få stor folkelig betydning. Og i denne proces kan vi få hjælp af både Syden og Østen.

Sydfra – fra Afrika og Sydamerika – kan vi få hjælp til at genopdage dansens, sangens og rytmens fundamentale betydning for en levende kultur.

Østfra – fra Kina, Indien og Japan – kan vi få hjælp til at genopdage meditationens, æstetikens og selvfordybelsens afgørende betydning.

Jeg tror, at en dialog mellem Vesten, Østen, Syden og Norden vil være til fælles inspiration for alle folk.

Huset bygger på spænding mellem det firkantede og cirkulære, mellem den krumme og rette linje, mellem det kvindelige og mandlige, og fastholder dermed på en og samme tid spændingen mellem rekord og rytme, samtidig med at den opfordrer til at omsætte menneskets kraft i rytme.

I rekordsporten søges kraften omsat til rekord, det er selve sportens væsen, dens uudslettelige karakter, som Pierre de Coubertin siger. Der synes at være en dyb sammenhæng mellem de værdier, der bliver synliggjort i sporten, og så den aggressive og ekspansive udnyttelse af naturen, der truer selve livsgrundlaget.

Derfor er der brug for, at vi søger at give kraften rytmisk og dermed poetisk og æstetisk form. Og her håber jeg, at huset kan blive en inspirationskilde i udvikling af den nordiske linje inden for idræt. Huset opfordrer til at træde i kreds – både i »ordets kreds« og kredsgang. Og jeg synes også, at huset inspirerer til en bevægelse fra ekspansion til dialog, fra rekord til rytme, fra sport til gymnastik, kamp og dans.

Til gavn for det danske folk og den fælles fremtid.

Tale til indvielse af bevægelsehuset på Gerlev Idrætshøjskole den 10. september 1988.

Gerlevs trommesang

Mel.: Hr. Oluf...

Fra Bavnebankens højder går blikket over land,
Ved horisonten er Bæltets vand,
Og trommen, den runger højt over Marken.

I kæden træder fødder på labyrintens vej.
Finder du prinsessen, måske gør du ej?
Og trommen, den ...

Når rytmen går, hvem kan så mon fortsat være stiv?
Her trommes for skole, her trommes for liv
Og trommen, den ...

Om dine trin er korte, om mine nok så lang –
Det måles slet ikke i Danevang,
Og trommen, den ...

For trommen spør' den kloge og trommen spør' det fæ:
Har du mon i dag fået talt med et træ?
Og trommen, den ...

Hør vismanden han trommer, se viskonen hun fløj.
Gennem åndernes rige de søgende strøg
Og trommen, den ...

De unge hænder banker en rytmerock med magt.
Fortæller de os om maskinernes takt?
Og trommen, den ...

Det gælder livets farve, det gælder kroppens klang.
Det gælder især fælles hjertebank.
Og trommen, den ...

Og hvor er nu eksperten? Og hvor er vores tolk? –
Her tales et sprog som er fra folk til folk,
Og trommen, den ...

Se nogle de står temmelig højt på et stativ.
Men rytmen vil føre tilbage til liv.
Og trommen, den ...

Og andre har en tale så pæn og klokkeklar,
Men rytmen skal vise hvad ånde de har.
Og trommen, den ...

En anden ser på penge og er vist meget rig,
Men pludselig går dansen ad anden sti.
Og trommen, den ...

Og andre søger altid at gå på rette vej –
Den krumme erfaring, den glemmes dog ej.
Og trommen, den ...

Og andre de vil rase afsted i vældig fart.
Men når de rekorden – hvad føles så smart?
Og trommen, den ...

Ja, nogle, de vil gøre – og andre gør det ej –
Men spændende er dog den tredje vej.
Og trommen, den ...

Og har vi det skidt, nej hør nu for fanden sgu:
Her Nordens shamaner de flyver endnu.
Og trommen, den ...

Når træerne de dør og når solen taber glans,
Så trommes til sidst hele folket til dans.
Og trommen, den runger højt over marken.

*Ved 50-års jubilæet på Gerlev Idrætshøjskole, 1988.
Tekst: Henning Eichberg.*

Ungdom – Youth

Finn Bygballe

Tror I virkelig at han har tid til at lave musik til os?
Og lyst?

Om han havde! Det første møde hos Bill på Cafe au Lait i Gothersgade. Små runde borde, brun stemning i lokalet, med kyndige lift hist og pist af Tage Andersen, Couronne de Lierre. Tusindkunstneren lige rundt om hjørnet.

Og så Palle ... Palle Mikkelporg altså.

Varm, nærværende, ydmyg kunstner og musiker. De mennesker der virkelig kan deres kram, behøver jo ikke køre al-det-der lir' af ...

2 1/2 time senere var det som Palle senere kaldte 'den gode feeling' etableret, og en form for overensstemmelse kommet i stand omkring et eller andet musikalsk-bevægelsesmæssigt projekt!

Svarene interesserer mig egentlig ikke særligt, det er spørgsmålene der får tingene sat i skred ...

Jeg vil gå hjem og begynde på nogle trin, ideer, kombinationer og rytmer ... så snakkes vi ved igen om nogle måneder.

Du er med til at bestemme musikken ved de kombinationer af bevægelses-kvaliteter du vælger. Fører du, markerer du eller er du svingende.

Sikken måde at arbejde på! Ude på Herrens Mark.

Når en fugl i bur pludselig sidder med døren åben ud til de 1000 muligheder, tøver den ofte. Ja måske endda glemmer den!

Det er spørgsmålene der interesserer mig. Ikke svarene!

2. møde. Samme lokalitet. Bill er forøvrigt kendt for at lave en karrysuppe der ætser hul i skjorten, hvis du er så uheldig at spille under måltidet. Det er en del af sats-

ningen ved at gå på Bills Cafe. Måske den samme sætning som vi så ofte kommer omkring i vor samtale om bevægelse til musik og musik til bevægelse.

– At prøve, lede, spille, samle op, genopdage, fejl-gribe og overgøre ...

Jeg har brug for en grundrytme, ikke nødvendigvis en ensartet rytme gennem alle 10 minutter, men nogle perioder, hvor vi f.eks. siger stærkt rytmisk, førende, elektronisk blanding af begge kvaliteter, poetisk, rå ...

»...OK, det kan vi sagtens finde ud af. Hvad siger du til at vi tar' Bo Stief med på bas« siger Palle, »Det ville betyde meget for det samlede lydbillede og være fint til at skabe flere nuanceringer i musikken.

Udover trompet spiller Palle også synteziser.

Det er spørgsmålene der interesserer mig ...

Kort tid efter. Står med båndet i hånden med raskitsen til hvordan det evt. kunne komme til at lyde, eller rettere hvordan periodeopdelingen eksempelvis kunne være.

Arbejdstitel på værket er »UNGDOM«. Velvalgt ord med flere betydninger.

Arbejder med det en tid! Blir' gladere og gladere for lyden. Spiller det sent fredag aften for eliteholdet ... alle lytter intenst og undlader gudskelov at kommentere musikken ... (god feeling for ikke at forstyrre en arbejds-pejode der ligger forude, ved at komme med en negativ bedømmelse ... fra gymnasternes side) Stor ros til Jer.

Om søndagen synes I, at musikken er ved at være interessant.

Det er spørgsmålene ...

Dagen før indvielsen. Lydmanden Cy Nicklin taber et kabinet på gulvet, og indvier hermed det efter alle kunstens regler elastiske og blanke gulv, med et krater,

hvor der såmænd godt kunne gå et par slørhaler i en sjat vand, hvis det sku' være ...

Efter første gennemspil, med levende musik på podiet og levende mennesker i salen, er vi i den søgende, let euforiske og alligevel højkoncentrerede fase.

Da musikken finder sig selv, og musikerne hinanden, efter ganske få gentagelser, stopper alle op og KLAPPER – spontant.

Jeg står i Soft Ice til halsen, -og det er min livret.

Det er nemt at komme overens med disse musikere og mennesker. Nemt at skyde sig ind på hvad det er vi hver især mener og har af intentioner. Nemt at respektere hinandens integritet i det, man nu har valgt at gøre.

Efter een prøve med den levende musik ved vi at det bliver en opgave vi løfter i fællesskab og det føles som om at det kommer ud fra gensidig inspiration.

Siddende på en sådan bølge, kan man roligt lade sig føre igennem lørdag formiddags program, med en hvilken som helst notabilitet siddende ved ringside, ja med hvem som helst siddende der ...

For vi er trygge.

Det er spørgsmålene der interesserer ...
stadigvæk

Som en bekræftelse på at de inspirerende samtaler med Finn (Bygballe) og glæden ved arbejdet med min komposition: »Ungdom-youth«, skulle resultere i en særlig oplevelse, skinnede solen fra en skyfri himmel på den første øvedag, og gjorde den ny sal, hvis indvielse var anledningen til projektet, til en perfekt ramme om de ideer vi i længere tid havde talt om.

Vi (Bo Stief, bas og Cy Nicklin, lyd) mødt en gruppe dansere der stålede af interesse og Finn's evne til at få hans og mine visioner omsat i dans blev med det samme åbenbar for os.

Poesi og styrke forenet i en meningsfuld koreografi der helt levede op til min ide om en hyldest til ungdommen, der jo i fremtiden stærkt vil være med til at sætte sit præg på den smukke sal, men også tanken om, at man heller ikke bør glemme barnet og den unge i sig selv, selvom man har efterladt de ydre tegn på samme bag sig.

milde på selve opførelsdagen og inspirerede Bo og mig til en synes jeg, helt perfekt udgave af min komposition: Ungdom.

En tak til Finn for hans interesse og visioner, tak til danserne for deres realisation af disse og tak til de, der gjorde dette projekt praktisk muligt.

Palle Mikkelsen

Mod på fremtiden

Johannes Lyngsgård

På en sådan dag kan man føle sig som Jeppe, der vågner i Baronens seng. Drømmer jeg eller er det virkeligt.

At vi kan mødes har idag, og så mange, skyldes først og fremmest alle Jer gamle elever.

Vi er imponerede over det store arbejde mange har lavet for at få fat i så mange som muligt.

Selv fra min egen årgang 41/42 er mange mødt op.

Det er et skulderklap for os, der på forskellig måde har opgaver på skolen idag.

Men at der i det hele taget er noget der hedder Gerlev Idrætshøjskole skyldes Else og Kr. Krogshede, som vor tak idag først og fremmest skal rettes til.

Vi havde håbet, at det skulle lykkes at have Krogshe- de blandt os idag, men i foråret døde han, heldigvis uden smerter og forudgående sygdom.

Den 12. februar fyldte Krogshede 95 år, og selv om det kneb med synet og bentøjet var han frisk og vi havde en god snak.

På skolen her er vi taknemmelige for at vi fik lov at holde hans 90 års fødselsdag, hvor vi fik indviet Krogs- hedes Plads og afsløret en mindeplade, der fortæller fremtiden, at det var Else og Kr. Krogshede, der rejste Gerlev Idrætshøjskole og at Krogshe- des Plads dagligt vil minde stedet her om det.

Ændringer i højskoleloven i 50-erne medførte at der økonomisk ikke kunne drives højskoler på privat basis, hvorfor også Krogshede måtte se det i øjnene, og gen- nem elevforeningens daværende bestyrelse blev der mu- lighed for dannelse af en selvejende instituion.

Det var imidlertid så vanskeligt at finde en økonomisk bæreb- ar løsning, at det trak ud godt 1 år.

En torsdag aften var vi kaldt til bestyrelsesmøde i elevforeningen, hvor Krogshede meddelte, at skolen

førstkommende mandag ville overgå til anden virksom- hed, hvis vi ikke kunne finde en løsning inden da. Vi havde kr. 22,- i kassen i elevforeningen og søndag aften underskrev vi slutseddel på købet af skolen til kr. 1 mill.

Vi har aldrig rigtigt fået sagt tak til de, der dengang tog ansvaret: Arne Jørgensen, Jørgen Johansen, Svend Lau- ridsen og Birgit Madsen. Vil I rejse Jer. Forsamlingen bedes give dem en klapsalve, for det er deres skyld, vi idag kan holde skolens jubilæum som højskole.

Vi har idag en sund og god økonomi på skolen, hvil- ket ikke mindst skyldes, at der sættes ressourcer af til budget- og konsekvensstyring.

Dette føler vi idag som helt og aldeles nødvendigt, men vi må samtidig erkende, at det var godt, vi ikke havde mulighederne i 1957, for så havde vi aldrig turdet gå igang med de opgaver, der lå for.

Når vi dengang turde dette, skyldes det ikke mindst Arnth Jensen, Sorø amts SG&I og Jens Aage Larsen, Præstø amts Gymnastikforening, der på vegne af amts- foreninger øst for Storebælt – lovede støtte og opbak- ning.

Især Arnth Jensen var en uvurderlig hjælp for os her og i de første år, hvor han virkede som forretningsfører på skolen.

Fremhæves skal også den hjælp og støtte, vi fik fra den daværende undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Det var en oplevelse for os, at se at de 2 gamle politi- kere Arnth og Jørgen, hvis partier på det tidspunkt ikke just samarbejdede, kunne samles om at støtte Gerlev. Det var de 2 gamle delingsførere. Flere her idag vil kun- ne huske fra skolens genstart i 1957, hvordan de 2 gav hinanden håndslag på, at denne skole skulle reddes.

Vi havde den glæde, at Jørgen Jørgensen efter sin

ministertid og til sin død interesseret fulgte skolen her, og på et møde her var vi stolte over hans udtalelse, at gymnastik- og idrætshøjskolerne snart var dem, der drev rigtig højskole.

Dette var i tiden, hvor mange højskoler var tvivlrådige om kursen.

Det blev en hård tid økonomisk, da skolen genstartede i 1957, og hvor må vi beundre Johs. Stræde og hans medarbejdere dengang, at det lykkedes.

Vi købte brugte barakker på Krogerup Højskole. Arkitekt og håndværkere blev klemte, hver gang vi skulle udvide.

Siden har vi bygget konstant. På de 30 repræsentantskabsmøder, skolen har haft, har der kun været 3 uden byggesager. Udbygningsplanerne fra først i 70'erne er nu fuldført og sidst kronet med færdiggørelsen af bevægelseshuset.

Gymnastik- og idrætshøjskolerne har jo den fordel fremfor andre højskoler, at elevernes kunnen synliggøres gennem deres lederarbejde ude omkring.

Vort sigte er stadig højskole med lederuddannelse.

En lederuddannelse, der gør eleven i stand til at tage forskellige aktiviteter op i de samfund, den enkelte nu havner i, og hvor aktivitet om idrætten bliver midlet til at give deltagerne mod på tilværelsen, oplevelse, der giver dagligdagen et fornyet indhold.

Gennem de forskellige aktiviteter at skabe fællesskab, der frigør folk i deres ofte isolerede tilværelser, både på arbejdspladsen og desværre også ofte i familierne, hvor der savnes fælles oplevelser, der rækker ud over at sidde foran kukkassen.

Delingsførerne er i centrum også i dag, selv om vi ikke kalder dem sådan.

Vi har i fremtiden brug for 1990'ernes delingsførere, der tænker mere på proces end på produkt, for at bruge et nymodens udtryk.

Danmark havde for 100 år siden på flere områder en opblomstringstid med højskole og andelsbevægelse, hvor delingsføreren var et vigtigt led hjemme i sognet, gennem sit virke i skytteforeningerne.

De stramme økonomiske tider, vi må forudse i 1990'erne havde man også i 1890'erne og alligevel var

der kræfter til de førnævnte bevægelser, der havde så stor betydning for det danske samfund.

Vi må håbe, at der i 1990'erne kan findes lignende kræfter så delingsførerånden kan udvikles på de præmisser der gør sig gældende i dag.

Vort velfærdssamfund idag gør det ikke let for vores »nye delingsførere«. Den frivillige og måske stadig ulønnede leder har ikke lette vilkår idag.

Vi må håbe, at en ny Folkeoplysningslov vil lette hans/hendes arbejde ved at tilrettelægge loven så netop den frivillige, ulønnede tilskyndes til at yde sit bedste.

Sagt mere kontant, vi skal have en ny lov, der ikke som gældende fritidslov næsten udelukkende er lønbestemt, men en lov med indbyggede rammer, der ikke udelukker det ene fremfor det andet.

I højskolesammenhæng er der tradition for at arbejde med gymnastik og idræt i et bredt kulturelt perspektiv.

Gymnastikken udviklede sig i slutningen af det forrige århundrede til en folkelig vækkelse i kraft af sin samhørighed med højskolen.

Derfor betegnelsen den folkelige gymnastik og idræt, der skal ses som modpol til sportens – eliteidrættens – fremmarch og fortrængning af de kulturelle særtræk, som den folkelige idræt har i kraft af højskolen.

Netop det at bevare og beskrive forbindelsen mellem idræt og det alment kulturelle og folkeoplysende arbejde gav grundlaget for dannelsen af Idrætsforsk i 1975.

Idrætsforsk er tilknyttet skolen ved at man huser dem, men ellers er det et selvstændigt foretagende, der må svare for sig selv.

Vi havde i Danmark i for ringe omfang haft idrætsforskning omkring det kulturelle og samfundsvidenskabelige område, hvilket Idrætsforsk er i fuld sving med at råde bod på.

Der er herfra kommet forsknings- og undersøgelsesresultater, der har gavnet den idrætspolitiske debat og det har givet også gavnet højskolen her i det daglige arbejde.

Vekselvirkningen mellem højskole og forskere finder vi gavnlig for begge parter.

Vi taler om 3 perioder i Gerlev Idrætshøjskoles tid: Krogshedes, Strædes og den nyere tid.

Vi er glade for, at de forskelligheder, man kunne tænke sig gamle elever imellem, ikke mere er tilstede, hvilket fremmødet idag også viser.

Jeg hører ikke til dem, der er så bange for fremtiden grundet nutidens unge. De gange vi fra bestyrelsen har været sammen med de sidste årgange, har vi med glæde konstateret, at de i grunden er »smadder« fornuftige og ser sundt på tingene – måske endda mere end vi gjorde for snart 50 år siden.

Vi fra Krogshedes tid gik ud med en fanden-i-voldsk tro på at kunne ændre det hele ude i foreningerne og sognene.

Eleverne idag er mere realistiske i deres syn på de opgaver, der ligger foran.

Det er heller ikke så let, som det var dengang.

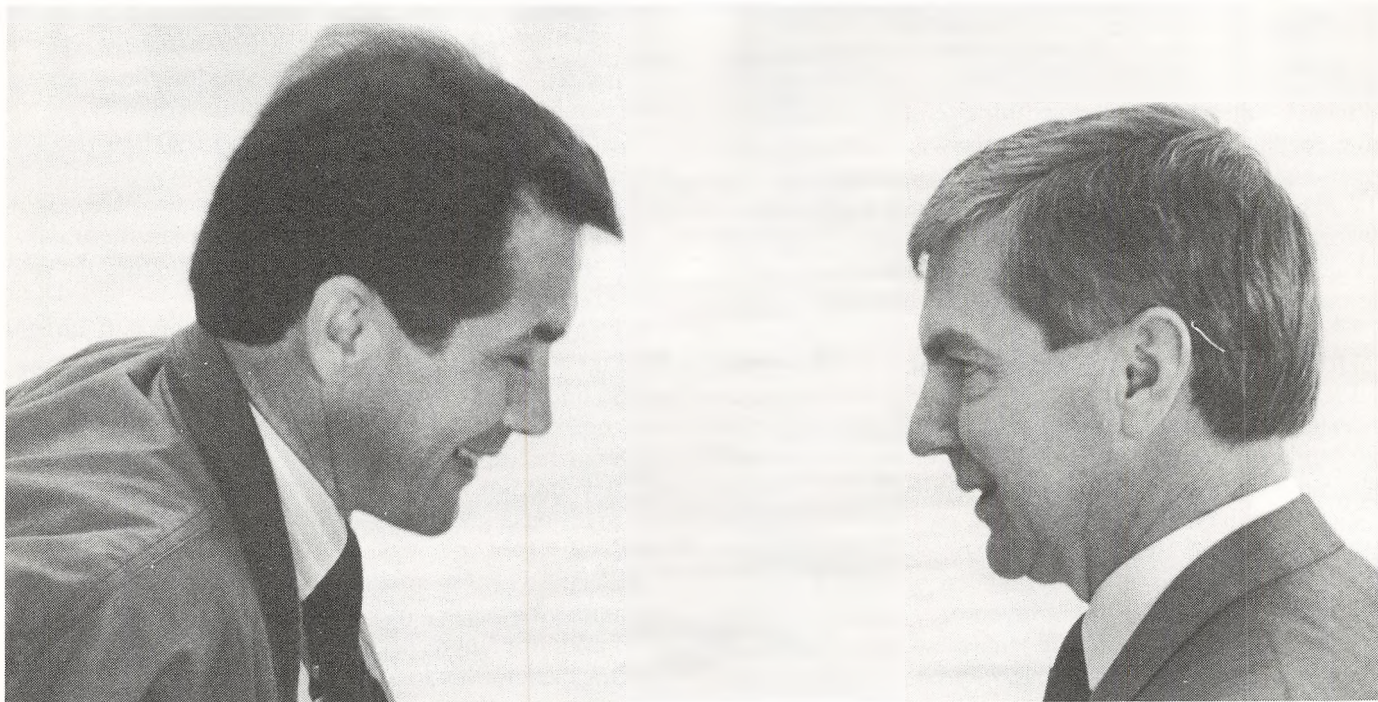
Samfundet har ændret sig. Fritidstilbuddene er andre, men lokalsamfundene, sognet står stadig og venter på folk, der vil gøre en indsats for at skabe nogle fællesskaber – der kan være omkring idrætten.

Vi har tro på Jer med Ove Korsgaard i spidsen, at I vil kunne være i stand til at sende ledere ud, der kan præge det danske samfund. Med bevægelseshuset har I nu rammerne. Nu er det op til Jer at vise, hvad det kan bruges til.

Danske Delingsførere
Frie Ungdomsledere
Stærk og rig er den
der glemmer sig selv
i kampen for noget større

ønskede Krogshede, der skulle stå på mindepladen. Må det være vort håb, at der også i de næste 50 år fra Gerlev Idrætshøjskole må udgå delingsførere, der lever op til dette motto.

*Jubilæumstale ved Gerlev Idrætshøjskoles
50-års jubilæum, 10. september 1988.*

Gammel højskole ruster ikke

Claus Bøje

50 år er en høj alder i sporten
men ingenlunde i idrætten
og slet ikke i dansen

I højskolen er det halvt
så gammel som tiden
som højskolens tid

I forstanderens bevidsthed en nykomling
i den historie på 1/4 årtusind
som bliver vendt

Som barn en nuttet sal på 9×18
som ung en bredskuldret hal på 20×40
som voksen har de runde former indfundet sig

Skabt i jomfruens tegn
men under karlegymnastikkens kommando
blev uskylden taget
så tidligt

Holder du festtalen
du er yngste mand
så du ser nok friske på tingene
sagde Steen for 1/4 år siden

Højskole gør blind
tænkte jeg – og mumlede
højskolens veje er uransagelige

50 år er modenhedens år
dumhederne begået
de hede drømme faldet

har du luft
til at puste 50 lys ud
har du tænder
til flere bidende betragtninger

Som barn en nuttet sal på 9×18
som ung en bredskuldret hal på 20×40
som voksen har de runde former
indfundet sig

Hvordan artede du dig
hvordan ville Esther Skriver
have betegnet dig
blev du selvhævdende
selvudslettende
følelseskold
menneskeforgudende
eller bare sløv

Gik det dig som generte Grete
som Esther beretter
som ikke mente
hun kunne gøre gymnastik
som havde problemer
med ligevægtsbommen
En dag kom hun alligevel derop
og fik tillid til sig selv
hun fortsatte med gymnastikken
kom på opvisningshold

Gik det dig
som det gik med Grete
hun fik sig en kæreste
og blev lykkelig gift
med sin landmand

det var nok aldrig sket
mente Esther
hvis ikke hendes bedrift
med ligevægtsbommen
havde givet hende
tillid til sig selv

Eller var det luften
til hjernen
suset om ørerne
balancen frit svævende
da du som den første
gjorde studier til rumfærd
sendt afsted
af Krogshedes konstruerede trampolin

Som barn en nuttet sal på 9×18
med ribbenene tydeligt tegnet
som ung en bredskuldret hal på 20×40
med internationale mål
som voksen har de runde former
indfundet sig

Hvornår startede det
dit opgør med autoriteterne
var det da pilekvisten
fandt vand til dit badekar
var det da Krogshede
gav professoren tørt på
eller er det bare udsynet
der er så stort
her på Gerlev Banke
Hvor mange forberedende springøvelser
gik der til din første vejrmølle

Vi nærer store forventninger
sagde Steen så overbevisende
ordene kommer jo fra dig
som et vist fænomen
inden for landbruget

Som også højskolen
tænkte jeg – og mumlede
højskole gør blind
højskolen besejrer alt

50 år og stadig nye opgør
her går man utrygt rundt
i bygninger og terræn

Forstanderen vil kamp
Viger man uden om kampen
så er det ikke freden
men døden der breder sig

Man glipper engang

Kamp er fredens forudsætning
guderne giver sejren
til den der har ret
Skræp skal stadig svinges
så det hvisler gennem luften
og fortsat ramme
så det går gennem marv og ben

Man skotter efter de cirkler
som markerer territorier
for forstanderens opfordring
til kredsgang
Det er ordskræp
hvisker pigerne

I kampen er betingelserne
for livets udvikling
I kampen ligger mulighederne
for at opleve
at den legemlige og åndelige formåen
sættes ind
og afprøves
siger viceforstanderen

Det er ordskræp
De tror

der findes ædel kamp
hvisker pigerne
Vil de virkeliggøre deres drømme
må de vågne først

Som barn en nuttet sal på 9×18
med anlæg for balkon
som ung en bredskuldret hal på 20×40
for indestænget måske
som voksen har de runde former
indfundet sig

Hvorfor tror du
jeg valgte friluftsliv
siger Steen – og jeg tænker
højskole og kildevand
i krig og højskole gælder alle kneb

Cpr. nr. 100938-000 lige eller ulige
effen eller ueffen
er der tale om han eller hunkøn
hos 50-års jubilaren

De runde bløde konturer
bulner ud nu
efter sportens rette linjer
og krumme tær

Bliver det da bedre
med pigerne ved magten
de vil jo drama
som var der ikke dramatik nok
i den bevægede situation

Det er klart det bliver bedre
når cirklen sluttet
og spiralen indtegnes
i dansens gulv
når rytmen bliver målet
og rekorden off

Kommer vi i Guinness
vi er 900 til bords
spørger jeg Steen – og tænker
højskole ved første blik
er der nogen her
som ikke har fået højskolen
at føle

50 år er ingen alder
når man aldrig var jomfru
Du er skorpion
siger de i min øresnegl
det første hold
kom i november

Er det så derfor
for at holde bagenden smidig
du træder dansen
Kan du stadig
tage stikket hjem
har du brod til kamp
for rytmen ikke rekorden
Har du stadig afsæt
fra de forberedende springøvelser
til at tage kampen op
med den olympiske højmesse
spil body and soul
ikke Seoul

Som barn var du en nuttet sal
som ung en bredskuldret hal
som voksen har de runde former
indfundet sig

En halv senes minutter
vil være passende
sagde Steen – og jeg tænkte
højskole gør alting let
tro håb og højskole

50 år fratager dig intet

der er udsyn fra banken
og din indsigt tager til
idræt og sundhed
gymnastik og musik
natur og firluftsliv
kamp og kultur
bevægelse og drama
eller er det
natur og kultur
kamp og drama
i hvert fald
historie og samfund

En verden i bevægelse
siger du frejdigt

Hvor skyller bølgerne imod
de grønne sunde
ekspressive og østlige
Hvad vej blæser vinden
går du imod
så jeg kan se dine øjne
hvis jeg tvivler

Det skal være festligt
siger Steen
historien og fremtiden
har fået hver sit
Det er nu
det er fest
– og jeg tænker
vores højskole min styrke

50 år og nu træder du dansen
danner kreds og slutter op
om rytmen ikke rekorden
om det hele
ikke det rationelle
om det almene
ikke det målrettede

om sammenhængen
ikke prioriteringen
om samarbejdet
ikke delegeringen
om alsidigheden
ikke specialiseringen
om fællesskabet
ikke udvælgelsen
om ideen
ikke kalkulationen
om erkendelsen
ikke paratheden
om indsigten
ikke kompetencen
om bevægelsen
ja om bevægelsen

Som barn en nuttet sal
som ung en bredskuldret hal
nu så rund og frodig
På mændenes foranledning
de er herrer i dette hus
indtil gæsterne er gået

En verden i bevægelse
skal vi følges
gammel højskole
ruster ikke

*Festtale ved Gerlev Idrætshøjskoles 50-års jubilæum den
10. september 1988.*

I grunden er roden det væsentligste

Hans Meier Andersen

Da mit ophold på Gerlev sluttede, plantede vi i fællesskab en ask i et fjernt hjørne på skolens grund. Ceremonien var smuk, og folk var glade. Men hvorfor plante et træ? Hvorfor ikke give skolen en smuk kunstgenstand? Hvorfor i det hele taget tale så meget om træer, når andre ting er mere enestående og essentielle? Hvad betyder træer egentligt?

Vi er mange, der opfatter træet som et symbol på livet. Overalt på kloden er træet i vidt forskellige religioner blevet tilbedt og opfattet som guddommelighedens billede.

I Paradisets Have var Kundskabens Træ et symbol på livet, evigheden og kærligheden.

I den nordiske mytologi hedder det om Verdenstræet: »Asken Yggdrasil rager op gennem hele verden, vidt breder den sine grene over jord og himmel – den har tre kæmpemæssige rødder – en hos jætterne, en hos aserne og en i tågernes verden. I Yggdrasils top sidder en kæmpeørn, mens hjorte, husdyr, mænd og kvinder lever mellem dens grene.« Et symbol på sammenhængen mellem de himmelske og jordiske kræfter.

I oldtidens Grækenland blev gamle egetræer anset for at være de højeste guders bolig. Oraklet i Epirus gav de spørgende præster svar gennem vindens susen i egeløvet.

I Nordeuropa og Sydskandinavien blev lindetræet i oldtiden og langt ind i middelalderen betragtet som et helligt træ på linie med egen og hylden.

Vore dages dans omkring juletræet hver juleaften er en fortsættelse af denne tradition – en hedensk kult som i dag er blevet en urokkelig del af vort kulturmønster.

I østerlandsk filosofi står træet som billede på den ideelle taoistiske livsførelse. Nemlig solidt rodfæstet, evigt

himmelstræbende og altid bøjelig og fleksibel overfor tidens vinde og genvordigheder.

Både i nord og syd samt øst og vest er der altså masser af eksempler på træet som symbol på livet. Men i de senere år er indsigten i træets betydning for vore egne liv blevet endnu større. Og mere konkret. Træet er ikke længere kun et symbol på livet. Mange steder siger man, at træer *er* liv.

Jeg var i vinteren '87 med ungdommens Røde Kors på et træplantningsprojekt i Zimbabwe i det sydlige Afrika. Der er adskillige tungtvejende grunde til at man planter træer i Afrika. For at skære en timelang argumentationsrække ned, vil jeg prøve at sammenfatte den ud fra Zimbabwe Red Cross Youth's egne kampagne-mottoer: 1) Træer er liv og 2) Forebyggelse er bedre end helbredelse.

Disse to »logoer« dækker reelt det hele. I landdistrikterne, hvor 90 % af energiforbruget dækkes af brænde, hvor det eneste byggemateriale er træ, hvor træerne giver skygge, frugter og i visse tilfælde medicin, hvor træer er garant for at landbrugsjorden ikke skyller væk ved næste regnskyl, ja, her betyder træer LIV. Desuden sørger træerne for at standse ørkenspredningen og som før sagt – jorderosionen. Træer kan altså være med til at forebygge katastrofer af den art, vi har set alt for mange af i de senere år.

Oversvømmelseskatastrofen i Bangladesh i dette efterår, som gjorde hundredetusinder mennesker hjemløse, skyldtes mangel på træer. På grund af for drastisk skovhugst i Nepal på Himalaya-bjergenes sider gennem de sidste årtier, var der ingen træer til at suge vandet ned i jorden flere hundrede kilometer fra Bangladesh. Nu er

der ingen træer, så derfor kan de fossende regnvandmasser ødelægge stor landområder på deres målrettede vej mod havet ud for Bangladesh.

Et mere lokalt aspekt af træet i katastrofe-perspektiv er den tiltagende skovdød i Europa. Over halvdelen af Vesttysklands skove er skadet af luftforurening og omfattende nåletræsbevoksninger på vestjyske jorder er i dag kraftigt skadede. Vi skal altså ikke bare se træplantning som en alternativ form for u-landshjælp. Vi har selv i høj grad også brug for flere og nye, stærke træer.

Kære læser, nu tænker du nok at der spiller meget mere ind i denne verdens spegede systemer end træer. Naturligvis løser vi ikke alle jordens problemer kun ved at plante en masse »symboler på liv«. Selvfølgelig skal der større og mere vidtrækkende politiske handlinger til, før vi får vendt denne ulykkelige udvikling. Det siger sig selv, at troen på en bedre og mere retfærdig verden er let at slå itu.

Men selvom vi alle synes at være oppe mod magter, der klart overstiger vore egne kræfter, så må vi dog ikke give op. Tværtimod.

Selvom vor tids Verdenstræ synes angrebet af multinationale målerlarver og politiske parasit-kolonier, hvilket har bevirket at det engang så smukke og frodige træ nu er blevet kroget og fuldstændigt skæv-vokset, så et rodsystemet stadigvæk nogenlunde intakt. Og da roden er basis for hele træets værkst, er det her nytænkningen, de nye knopskud og den kommende grøde skal komme fra. Det gælder både træets blade og grene samt træets stamme og kerne. Det hele er afhængigt af rødderne.

Gå derfor ud i din egen hverdag, i dit eget miljø. Åben øjnene, fjern skællene fra dine nethinder og lad livet

trænge ind. Engager dig i din tid. Husk på, at hvis du ikke selv gør noget mod denne verdens absurditeter og ondskab, så må du heller ikke forvente at andre gør det. Forlang noget af dine omgivelser, så de også tør forlange noget af dig. Tænk ikke kun på miljø i fysisk forstand – herhjemme i Danmark har vi en sjælemæssig skovdød ligeså! (Hvor mange af dine bekendte har prøvet at begå selvmord, hvilken nervemedicin har du ude på badeværelset, hvor mange bajere drikker du om ugen ...?)

Kort sagt, find *dine* rødder på vort store Verdenstræ. Giv disse rødder næring og kærlighed, så de kan vokse sig stærke og store nok til atter at give Træet styrke og menneskelig guddommelighed.

Vi er nået derud, hvor problemerne ikke længere løser sig selv. Verden er vokset din mor over hovedet, nu må du selv handle. Nu er tiden, hvor du kan bevise, at du er voksen nok til at tage et menneskeligt værdigt og perspektivrigt standpunkt. Opgiv rodløsheden, start med din egen familie og venner og fortsæt til verdens ende. Den er tættere på end du tror!

I forbindelse med 50-års jubilæet fik jeg lov til på alle gamle eleveres vegne at plante et æbletræ. Lad dette træ og det lille digt, jeg fremsagde ved samme lejlighed, stå som det »symbol på liv« som ethvert træ er. Men også som et symbol på det engagement med vore egne »rødder«, som vi alle forhåbentligt vil arbejde endnu mere med i det nye år.

Du skal plante et træ i kærlighedens navn
for at komme alle de mange til gavn,
du skal gøre de ting, der er godt for dit liv
for at se dig selv i et større perspektiv.

Solen fra Syden

Ulla Viskum

»lulu luunda blev bedt igen og igen
om ikke han ville fortælle historien om
dengang fire alvorlige unge mænd
gik ud ved solopgang
og sang en sørgelig sang
om at solen var ved at gå ned

Den grinte de meget af den aften ved bålet
der ude på savannen et sted«.

Gnags: Safari

Det danske pinsekarneval, der i de senere år er forsøgt etableret som en tilbagevendende tradition, er udtryk for en vilje til at intergrere sang, dans og rytme i vores liv.

Generelt har den nye danske karnevalstradition trukket veksler på især det brasilianske karneval. Det er sambarytmer og -trin, der har været i hænder og fødder på karnevalsdeltagere. Arrangørerne har valgt at knytte karnevallet til pinesolen, og ikke til fastelavn, som traditionen egentlig byder. Dermed skulle klimaet, i princippet, bidrage til de varme, svedige kroppe, som er vores forbilleder. Tankevækkende er det, at der ikke har været tale om at søge tilbage til egne fastelavns/karnevalstraditioner eller at bygge videre på de karnevalstraditioner, der stadig lever i Europa.

Det årlige pinsekarneval er altså samtidig et udtryk for den fascination, beundring og nysgerrighed en del af os nærer for den afrikanske, latinamerikanske og caribiske kultur.

Jeg har siden det første danske karneval haft et dobbelt forhold til denne import af et latinamerikansk karneval. På den ene side er jeg overbevist om, at det udelukkende kan være positivt for den enkelte at få samba-

rytmen ind i kroppen, og på den anden side føler jeg, at vores brug af det kraftfelt, som det trinidadiske og brasilianske karneval er, har været for overfladisk, og resultatet er blevet derefter. Det vil sige: noget der ligner, men samtidig råber til himlen om at gløden, intensiteten, tætheden og varmen mangler. I parentes bemærket er manglen i grunden interessant, idet det måske netop er i den at det danske afslører sig.

Vi erkender ydmygt, at vi er i lære, at vi må kravle før vi kan gå. Men hvad er det vi skal lære fra Syden – Afrika, Latinamerika og Caribien? At der er noget at lære står klart! Men hvori består den særegne styrke i deres kulturelle udtryk? I selve helheden sang, dans og rytme eller i den vibrerende kraft, hvor med denne helhed udfoldes? Hvad kommer først helheden eller livskraften? Eller er det to sider af samme sag?

Det trinidadiske karneval er en del af den sorte kultur, der har inspireret det danske karneval og samtidig den kultur med afrikanske rødder, jeg har det tætteste forhold til.

Slående for mig i den trinidadiske karnevalskultur er samhørigheden imellem ordet, dansen, sangen og dra-

maet, og den styrke hvormed trinidadianerne udtrykker sig i deres dragter, dans, musik og sang. Meget i det trinidadianske karneval kunne opfattes som kommercielt: salget af dragter, steelbandkonkurrencer, calypsokonkurrencer etc. ... I stedet oplevede jeg disse sammenhænge som yderst folkelige, fordi trinidadianerne, konkurrence eller ej, penge eller ej, så stærkt er tilstede i musikken, dragterne og dansen.

Til karnevallet oplevedes Port of Spain som en kæmpeorganisme, og de dansende som mikroorganismer, bundet sammen af et fælles rytmisk hjerteslag. Denne kollektive, indforståede og usynlige puls var så stærk, at selv vi blev båret oppe af den i vores dans. Da vi efter karnevallet gik på diskotek for at fortsætte, hvad vi havde oplevet som vores dansesucces, var det en tam oplevelse, da den fælles fornemmelse overhovedet ikke var tilstede. I workshoppen om rytme i forbindelse med skolens jubilæum, refererede Eugenio Barba til rytme i betydningen at flyde. Denne betydning støttede mig billedligt i forestillingen om den afrikanske/trinidadianske rytme som en flydende, gennemstrømmende, cirkulerende og livgivende puls. Denne puls var tilstede under karnevallet. Typisk var det f.eks., at steelbandsne kunne være på forskellige niveauer i deres tekniske færdigheder, men der var ikke et af dem, hvor rytmegruppen ikke swingede. Den side af sagen var altid i orden.

Umiddelbart kan jeg så konstatere, at det særegne afrikanske/trinidadianske er den kunstneriske helhed og en musikkultur, der er stærkt rytmisk betonet. Men jeg tror det særlige ligger bag det konkrete udtryk.

Da afrikanerne som slaver forlod deres fædreland var alt hvad de kunne tage med sig af afrikansk kultur og historie, det de bar i sig. Samtidig var det som overlevede transporten det vigtigste i deres kultur. Denne kulturs imanente væsen gjorde en overførsel til caribien mulig. Den trinidadianske præst Rudolph Eastmann udtrykker det således:

»Det karakteristiske træk ved den afrikanske kultur var at den var (er) immanent. Det var denne kulturs immanente væsen, som gjorde den forbløffende og vellykkede overførsel fra Afrika til Den Nye Verden/Caribien mulig, Selv under de

usædvanlig betingelser som slavehandelen/slaveriet frembød. Enhver afrikaner på disse skibe bar i sig muligheden for »genopståelse« (reconstruction), hvert eneste dødeligt afrikanske individ (nu slave), velsignet med et religiøst talent, bar i sig muligheden for eksplosion. Evnen til at bruge, i første omgang uden andre midler end hans egen nøgenhed og åndedræt, et kæmpespektrum af særegne komplekse ressourcer.«

Det er netop evnen til at bruge egne, indre ressourcer, der gjorde det muligt for den sorte befolkning – på trods af undertrykkelse og restriktioner – at videreføre og udvikle den levende musikkultur, der på Trinidad idag har sit udtryk i karnevallet, calypsoen og steelbandet. De restriktioner, som bærerne af denne kultur er blevet underlagt, omgik de på behændig vis, således at disse forbud og restriktioner blev en del af deres udvikling, og derved bibragte kulturen endnu en dimension. Udviklingen af steelbandet er f.eks. historien om hvorledes et forbud mod trommen, hjertet i afrikansk musik, førte til et helt nyt instrument. Snarere end konkrete karakteristika er det afrikanske element i karnevallet: kreativiteten og evnen til fornyelse.

Det er klart at den kultur, afrikanerne som slaver etablerede på Trinidad, var afrikansk betonet også i sit konkrete udtryk, nemlig ved dansen, sangen og trommespillets centrale position i livets forskellige aspekter: ved fest, arbejde og religiøse ritualer. I tidens løb blev denne kultur bombarderet af indiske, europæiske, venezuelanske impulser og strømninger fra de andre caribiske øer, og er nu under kraftig påvirkning af den nordamerikanske musik. Når denne kultur er overlevet med rødderne i behold, skyldes det evnen til at være lydhør overfor sig selv og andre på en gang. Det er dette handlekraftige forhold til egne indre ressourcer, den sorte befolkning på Trinidad har bevaret i gennem tiden i det aspekt af deres liv som sangen, dansen og rytmen udtrykker. Derfor er livskraften så stærkt til stede i dette udtryk, og det er det som gør Sydens dans, sang og rytme særegen. Det er det vi falder for!

Turen tværs over Atlanten har altså ført os tilbage til os selv. Med en tilskyndelse til at være opmærksomme

på og værdsætte den glød der kan farve vores sang, dans og rytme.

Jeg har lyst til her at nævne de danske rockfestivaler, -grupper og -personligheder der i tidens løb har pumpet energi, vilje og erkendelse i det danske rockpublikum. Denne scene har så langt mere kraft at bygge videre på end pinsekarnevallet. Udover at Syden kan hjælpe os til at værdsætte det vi er for tæt på til selv at se, tror jeg også vi har »godt af« det, man under en hat kan kalde den sorte musik, d.v.s. musik med rødder i Afrika.

I september måned var jeg på et musikkursus på højskolen for musik og teater i Toftlund. En af underviserne var Åse Haugård, der i det daglige blandt andet er lærer i Silkeborg på det nystartede konservatorie for

musik og bevægelse. Åse Haugård er stærkt inspireret af afrikansk, latinamerikansk musik og i besiddelse af den uvurderlige evne det er at »swinge«. Denne flydende puls, der giver plads til åndedrættet, eller rettere forudsætter åndedrættets og kroppens tyngde og tilstedeværelse i musikken, oplevede jeg igen som en cirkulation imellem krop og musik, der giver farve til de mest enkle akkord kombinationer og sange. Da jeg tog derfra var det med motivationen i top – ikke til at øve skalaer, teknik og andet sundt – men til at få åndedrættet og dermed kroppen ind i musikken, fordi denne forbindelse er så livgivende, og i det øjeblik at åndedrættet er i musikken vil dans, sang og rytme være et uadskilleligt hele.

Den japanske forbindelse

Stig Jensen

En af judo-timerne på »Kamp & kultur«-grenen er netop gået i gang. Vi sidder i rundkreds med front mod midten. Alle bøjer sig fremover mod madrassen og hilser på hinanden. Derefter går vi over til opvarmningen, fortsætter med at træne faldteknikker og holdegreb.

Til sidst fri gulvkamp, som er den helt store fornøjelse. Vi tumler rundt og kæmper indædt for at få det afgørende holdegreb ind eller for at slippe ud af partnerens holdegreb.

Den tætte kamp virker tydeligvis stimulerende og oplivende, og trods den frie kamp har nogle af teknikkerne allerede bevæget sig fra hovedet og et stykke ned i rygmarven. Vi slutter, som vi begyndte, med at sætte os i rundkreds og hilse endnu mere respektfuldt på hinanden. Den, man har kæmpet (godt) med, respekterer man.

Nogle modbilleder

Hvorfor nu judo på en dansk folkehøjskole? Ja, det spørgsmål ville jeg også undrende have stillet for nogle år siden, ud fra de oplevelser jeg på det tidspunkt havde med østlige kampidrætter.

De knyttede sig i første omgang til selvforsvarslektionerne i Bevogtningseskadrillen på Flyvestation Karup. Undervisningen byggede på jiu-jitsu. Den var led i den militæruddannelse, der skulle gøre os i stand til at forsvare Flyvestationen mod indtrængende fjender og op-sætsige fæller.

Heldigvis lykkedes det aldrig »de små gule«, som fjenden hed på det tidspunkt, at komme tæt nok på mig til, at jeg fik brug for mit 10-lektioners kursus. De ville også være blevet udsat for en frygtelig massakre. Jeg havde lært både diverse parader, holdegreb og håndkantslag og havde en klar fornemmelse af, hvilke former for lemlæstelse og død, det ville føre med sig.

Det har de jo nok været klar over – »de små gule«.

Senere stiftede jeg bekendtskab med de østlige kampidrætter på fodboldbanerne ved Vejlbjby-Risskov Idrætscenter. Vi var i gang med grundtræningen til den kommende fodboldsæson. Tidspunktet er slutningen af januar. Sne og is dækker det hele. Pludselig går en af dørene til Centeret op, og 10-12 hvidklædte, barfodede mænd løber under taktfaste råb op på banen ved siden af, går i gang med at lave armstrækninger på knoerne, fortsætter derefter med vilde slag og spark ud i luften ledsaget af frygtindgydende skrig, hvorefter de forsvinder på samme måde, som de kom.

Sideløbende kunne man konstatere, at også filmbranchen havde fået øjnene op for disse kampidrætters muligheder. På plakaterne kunne man se en person svæve i luften med knyttede næver og bøjede ben. Bruce Lee havde slået til igen og fordrevet ondska-ben fra lærredet.

Disse billeder svarer vist meget godt til de billeder, de fleste har af østlig kampidræt: I bedste fald en banal drømmeverden eller en tvivlsom form for selvforsvar, i værste et eksotisk modefænomen med fascistiske træk og forbindelse til den almindelige voldeliggørelse af samfundet. Det var billeder, der fik i hvert fald mig til at vende mig imod disse kampformer.

Revision

Siden har jeg måttet revidere denne opfattelse kraftigt. Ikke fordi den nødvendigvis var misvisende i forhold til det, jeg havde oplevet, men fordi den, som de fleste meninger, der skabes i tilskuerrollen og gennem det overfladiske bekendtskab, overså en lang række (værdifulde) ting, som *også* var dele af den østlige kampkunst.

Et første svar på, hvorfor vi beskæftiger os med judo, er derfor, at man i judo arbejder med nogle kvaliteter, hvis betydning for udviklingen af et andet kampbegreb

end sportens – et folkeligt kampbegreb? er uomtvistelig.

Disse kvaliteter får man først øje på, når man træder ud af sin egen kultur for at betragte den med en anden kulturs øjne (i dette tilfælde den japanske judokulturs). Man opdager så, at der her ligger både kropslige erfaringer og teoretiske begreber, der kan være med til at klarlægge og udvikle de aktiviteter og begreber, der har sit udspring i vor egen kultur.

Så har bekendtskabet med judoen ovenikøbet kastet lys over en dansk/japansk forbindelse, som gør det endnu mere naturligt at lade sig inspirere af judo på en dansk folkehøjskole. Det vender jeg tilbage til senere.

Udviklingen af et kampbegreb

Arbejdet med kampbegrebet har her på stedet taget udgangspunkt i de kendte sportsdiscipliner. Tankegangen har været, at det ikke er disciplinerne som sådan, der er noget i vejen med, men den organisering, de er blevet udsat for. At konkurrencemotiv og resultatfiksering er blevet så stærk, at »målet helliger midlet«. Når karakter og moral (og dermed menneskelig udvikling) bliver sekundære i forhold til resultatet, er sporten godt i gang med at prostituere sig selv og det samfund, den er en del af.

Hvis der skal arbejdes med kampen, må det derfor nødvendigvis ske på et andet grundlag, end det, hvorpå de fleste sportsskampe afvikles i dag. Oprindeligt lå der jo i sporten et stærkt opdragelsesaspekt, som har været fastholdt og haft praktisk betydning langt ind i dette århundrede. Under amatørismens banner blev karakteregenskaber som viljestyrke, loyalitet, ansvarlighed og respekt for modstanderen fremelsket gennem begreber som fair play, sportsmanship, holdånd, etc.

Hvad er den praktiske betydning af disse begreber? Kan de overhovedet anvendes i en nutidig sammenhæng? Er det blot tomme ord uden indhold, som tiden er løbet fra?

Måske, endog sandsynligvis, men vi arbejder med dem.

En anden mulighed for at skabe et nyt grundlag synes at ligge i et før-sportsligt kampbegreb. Et sådan findes hos Grundtvig. (Se Ove Korsgaard: Kredsgang. Grundtvig

som bokser.) Han opfatter kamp og kappestrid som grundvilkår i tilværelsen og bruger kredsgang som billede på denne kamp. Kredsgangen er en dialogisk kamp, hvor man sætter sine færdigheder og meninger på spil. (Den udspiller sig på både det åndelige og legemlige plan). Modstanderen ses som en medspiller, man går i dialog med til fælles bedste. Det er da vekselvirkningen med og ikke overvindelsen af modstanderen, der står i centrum. Viger man uden om kampen, får man ikke freden, men døden, åndeligt og moralsk.

Kamp og budo

Når judo og japansk kampkunst forekommer interessant i denne sammenhæng er det fordi, den rummer en mere direkte sammenknytning af det kropsligt-sanselige og det åndelige, end Grundtvig nogensinde formulerede.

Hos ham manifesterede den kropslig-sanselige kamp sig gennem ordet, selv om han som sagt også var opmærksom på den mere direkte kropslige manifestation i kredsgang og forøvrigt også boksning.

Det vil føre for vidt her at gå nærmere ind på de historiske forudsætninger for, at den kropslige og åndelige dimension ikke lader sig adskille i japansk kampkunst. Det skal blot nævnes, at sammensmeltningen af samuraiernes krigskunst og zenbuddhismen spillede en væsentlig rolle. Krigskunsten udviklede sig herigennem til en form for meditation i bevægelse, hvor det endelige mål var en sammensmeltning med det guddommelige (Buddha). Hermed bliver krigskunsten efterhånden en udviklingsvej, som det fremgår af ordene, judo, aikido, kendo, idet det japanske ord »do« betyder vej. Her »mildhedens vej«, »harmoniens vej«, »sværdets vej«. Det samlende begreb for alle disse kampformer er budo – kampens vej.

Disse store filosofiske/religiøse overvejelser kan naturligvis være svært u håndgribelige og er i vores sammenhæng umulige at beskæftige sig med på andet end det teoretiske plan. Og dog får man måske i glimt en fornemmelse af, hvad det drejer sig om, når man lever sig ind i en idrætsskamp og dens rytme og glemmer sig selv.

Nu skal det nok understreges, at langt de færreste judo-udøvere dyrker judo som udviklingsvej. Judo er

overalt på kloden blevet indlemmet i sportens konkurrencesystem (for alvor begyndende med OL i Tokyo i 1964) og dyrkes på samme vilkår som alle andre sportsdiscipliner med de samme tidligere nævnte karakteristika. Det understreger blot, at det ikke er aktiviteten og teknikkerne som sådanne, der er gode eller dårlige. Teknikker er neutrale. Om de er gode eller dårlige afhænger af det betydningsrum, der omgiver teknikkerne.

Løvrigt behøver der ikke nødvendigvis at være nogen modsætning mellem judo som sport og judo som udviklingsvej. Den judo-kæmper, der betoner processen eller vejen frem for resultatet, vil ofte sejre, fordi han bedre er i stand til at håndtere konkurrencens stress og holde koncentrationen. »Ideen er, at man skal tømme sit sind for alle tanker og planer, som hæmmer frie og spontane handlinger. Herved kan man åbne op for en bølge af kreative teknikker, som kommer af års træning og sidder i ryggraden«.

Nogle inspirationskilder

Selv om det som sagt kan være svært at forholde sig konkret/kropsligt til judoens filosofi, så afføder filosofien også mere håndgribelige begreber og metoder, som kan være til stor inspiration.

I judo taler man således ikke om *modstanderen*, men om *partnern*, fordi han er et spejl på ens svage sider og dermed hjælper i ens udvikling. Derfor er de japanske betegnelser for den, der vinder, henholdsvis *taber en kamp*, »den som tager«, og »den som modtager«. Resultatet ligger derfor på et andet niveau, end når vi i sport taler om sejr og nederlag.

Et grundlæggende træk i judo som »mildhedens vej« er at eftergivenhed besejrer styrke. Dvs. at man i stedet for at sætte hårdt mod hårdt, giver efter, og dermed overfører den kraft partnern lægger i sit angreb til sit eget forsvar. Det princip kan overføres både til andre idrætsgrene, og til måden, vi diskuterer på. »Judo dyrket på den rigtige måde lærer os, ikke at forsøge at dominere vores partner i en diskussion ved hjælp af magt, viden eller rigdom, men ved at overtale ham ved logikkens hjælp«.

En anden af de ting, man kunne lade sig inspirere af i

judoen, er den høje grad af koncentration og nærvær, som tilsyneladende i højere grad end i andre sammenhænge er en naturlig del af judo-udøvelsen. Når det er tilfældet, skyldes det for mig at se først og fremmest, at judo gennem ritualer er i stand til at skabe nogle rammer, som gir den mening og betydning i forhold til tanken om judo som meditation i bevægelse. At være fuldt til stede i aktiviteten i stedet for hele tiden at være på vej mod et mål udenfor eller i gang med at få det overstået, er noget afgørende i judo, som også har en hverdagsagtig side. At slå søm i, at vaske op eller for den sags skyld gøre rent kan foregå i en atmosfære, »hvor aktiviteten ikke blot er noget, der skal overstås, men et øjeblik af vibrerende meningsfylde«.

Endelig skal her nævnes den østlige (judoens) forståelse af åndedrættets betydning. Åndedrættet knytter sig her ikke blot til en fysiologisk kropsfunktion, men er også et element i den livsenergi (ki, chi), som gennemstrømmer kroppen. I judo arbejder man meget bevidst med at lade den kraft og energi, åndedrættet rummer, understøtte eller smelte sammen med de enkelte teknikker. »Alle teknikker skal hente kraft fra en dyb indånding«. Tanken om, at der i judo-kampen sker en sammensmeltning af det kropsligt-sanselige og det åndelige, giver pludselig åndedrættet en betydning, der gør det spændende at sammenligne denne opfattelse med Grundtvigs. Grundtvig betragtede ligefrem åndedrættet som livskraftens kilde og så en visdom i den sproglige sammenhæng mellem ånd, ånde og åndedræt. Da Gud gav mennesket ånde, gav han det også ånd.

Den japanske forbindelse

Vi vender nu tilbage til den tidligere nævnte »japanske forbindelse«, som materialiserer sig i Dr. Shigeyoshi Matsumae. Med sin person giver Matsumae liv til den inspiration vi har fundet i japansk judo i udviklingen af et kampbegreb baseret på Grundtvigs tænkning.

Matsumae er grundlægger og i en alder af 87 år stadig leder af »Tokai Educational System«, hvis hovedinstitution er et universitet med over 30.000 studerende. I alt omfatter systemet næsten 40.000 studerende. Det interessante ved Matsumae i denne forbindelse er, at han fra

sin tidligste ungdom var stærkt optaget af judo og judoens filosofi, samtidig med at han var fascineret af Grundtvig og den måde, hvorpå hans ideer om det folkelige, det nationale og folkets åndelige vækkelse var blevet omsat til en ny form for skole, den danske folkehøjskole.

Matsumae tillægger judoen afgørende betydning for sit liv og virksomhed og tilskriver den æren »for en stærk krop, en ukuelig åndelig styrke og en evig filosofi«. (S. Matsumae: Towards an Understanding of Budo Thought, s. 1)

Den sande form for judo beskriver han som en judo, »der tjener som lede-tråd for menneskers liv, der eksisterer som livets energi og har rødder i historien som menneskehedens arv. Det er judoens sande og oprindelige ansigt. I den sammenhæng kan man kun misbillige al den ståhej, der knytter sig til den mindste sejr eller nederlag«. (s. 2)

Hans interesse for højskolen fik yderligere næring, da han i forbindelse med et studieophold i Europa i 1933-34 brugte en måned i Danmark på at besøge en række højskoler. De indtryk, han fik under besøget, har han fastholdt i en lille bog: »In Search of the Culture of Scandinavia«. Hans opfattelse af højskolen fremgår af følgende citat:

»Folkehøjskolernes åndelige grundlag er en uddannelse, som ikke importerer de såkaldte stormagters frivole materialisme. På grundlag af folkelige traditioner arbejder man i stedet for nationale og folkelige mål, således som de angives af Gud«.

Han understreger hele tiden den åndelige side i højskolernes liv og virksomhed, således som den kommer til udtryk i undervisning, bøn, sang og gymnastik og lægger i sin vurdering af de enkelte skoler stor vægt på det åndelige indhold.

Interessen for Grundtvig og den danske folkehøjskole på den ene side og judo på den anden side smeltede ved hjemkomsten sammen i oprettelsen af en lille privat skole. Skolen blev starten på »Tokai Educational System«, som ifølge institutionens officielle brochure søger at give sine studenter en uddannelse, som lægger

vægt på humanisme og fysisk udvikling, og modarbejder materialisme og en overdreven materialistisk fortolkning af historien.

En afgørende bestræbelse i Matsumaes arbejde har været at skabe grundlag for international forståelse og fred gennem dialog. På det videnskabelige plan er det sket gennem internationale konferencer og udvekslingsprogrammer og i forbindelse med judo gennem oprettelsen af et internationalt budo universitet i Japan og bygningen af et stort budo-center i Wien. Herved viderefører han Jigaro Kanos (judoens grundlægger, som døde i 1938) bestræbelser på at gøre judo-bevægelsen til en international fredsbevægelse.

I erkendelse af og som anerkendelse af den inspiration, Matsumae havde modtaget i Danmark, placeredes Tokai-universitetets europæiske center i 1970 i Vedbæk, fulgt op i 1986 af Tokai-universitetets kostskole ved Præstø. Her som på alle andre Tokai-skoler spiller judo en vigtig rolle, understreget af, at noget af det første, man gik i gang med at bygge, var en judo-hal. Ringen er således sluttet.

Afslutning

Via Matsumae er der således skabt en forbindelse mellem Danmark og dansk folkehøjskole/judo og Japan, som peger på, at der i arbejdet med judoen og dens filosofi er masser af inspiration at hente til udviklingen af et kampbegreb baseret på Grundtvigs tanker om kamp, på samme måde som Matsumae lod sig inspirere af Grundtvig og folkehøjskolerne i udviklingen af sit japanske uddannelsessystem.

Denne artikel bygger på inspiration fra samarbejdet med judo-manden og historikeren Hans Bonde, som sammen med Tommy Mortensen har stået for judo-undervisningen på Gerlev Idrætshøjskole. Hans Bonde udgiver til foråret en bog om judo: »Judo, den milde vej«, som er meget spændende læsning for alle, der interesserer sig for østlig kampkunst og kamp iøvrigt. I artiklen er der, hvor teksten står i citationstegn uden kildeangivelse, refereret fra bogen. (Maskinskrivet kopi).

At sidde med ryggen til og se sig selv i nakken

Jørn Møller

– Instamatic

1. Billede

Når blikket går horisonten rundt, kan du fra tårnet i Gerlev kirke se de hvide, kamtakkede tårne på en halv snes andre kirker, og sådan er det stort set ligegyldigt hvor i Danmark, du bestiger et kirketårn. I fortiden de mest monumentale bygningsværker i det danske landskab, en hilsen fra egn til egn og et vidnesbyrd om det netværk af sogne, der spandt Danmark sammen til en kulturel og økonomisk enhed. I skovbryn og andre steder i det bølgede landskab får man øje på mere eller mindre diskret anbragte klostre og herregårde, færre i antal, men i sin tid så meget des mere magtfulde.

I nyere tid trængte andre monumenter sig frem: Foderstofkompagnieres eller bøndergårdenes rigdomsbrotvende kornsiloeer i stål eller endog beton, med neonlys på toppen, der pralende udskreg navne som: Superfoss, DDK, Muus eller andre navne fra dansk kapitalisme. TV-tårnenes stoppenåle, der prikker global, men langt fra kosmisk bevidsthed ind i landet.

I dag står de venlige vindmøller og vinker til hinanden fra sogn til sogn. De blinker mod solen og fortæller om fælles initiativ, godt naboskab og tillid til fremtiden. I I, kan du se, samme tal som der er kirketårne. Men i baggrunden, ude ved kysten, er det ikke længere Basnæs' eller Holsteinsborgs mosbegrøede mure, man aner. Det er de ildsprudende tårne på olierafinaderiet. Stignæs hedder det lokalt, men det arabiske navn er Q8, hvilket er den måde, datamaskinerne staver til Kuwait på.

Markerne du ser udover er danske, ejet af landmænd med bopælspligt, siger loven. Men hvor længe?

I 1992 er det målet, at EF's indre marked skal være realiseret. Blandt det, man sigter på skal være ført ud i livet er:

- Friheden for enhver EF-borger til at vælge, hvor han vil bosætte sig.
- Ensartet skatte- og sociallovgivning og forsikrings-takster i EF-landene.
- Fuldt overførbare eksaminer mellem landene og fuld frihed til at udøve sin profession hvor som helst i Fællesmarkedet.
- Ret til at vælge, i hvilket land man måtte ønske hospitals- eller anden medicinsk behandling.
- Fri bevægelighed mellem landene for personer, ejendom og kapital.
- Fuld ret for enhver virksomhed til at deltage i konkurrencer om kommercielle og statslige kontrakter indenfor EF's område.

Hertil kommer, at stærke kræfter i EF arbejder for iværksættelsen af en fælles udenrigs- og forsvarspolitik og for oprettelsen af et europæisk forbundspoliti. En fælles europæisk valuta er som bekendt allerede indført og vil vel inden længe føre til afskaffelsen af de nationale valutaer og af landenes nationalbanker i den form, de har nu.

I en årrække endnu kan vi (danskere) vel få dispensationer, der sikrer danske soldater i den danske hær, dansk politi på jagt efter danske røvere, og danske landmænd på gårdene. Spørgsmålet er så, om det er danske prioriteter, man sættes til at forsvare og bestyre?

2. Billede

Vores nye bevægelseshus. Ind kommer den tyrkiske musik med piber, trommer, flag og standarter. Folk uden sans for den slags ville kalde lyden infernalsk. Efter musikken følger otte mørke kæmper med nøgen overkrop, kun iført sorte læderbukser, der slutter lige under knæet. Det hele glinser af et tykt lag olie, hvori de er indsmurt. De hilser imens de bevæger sig rundt i lokalet med langsomme, goriallaagtige bevægelser. Indimellem gør de mærkelige hop og foretager udfald mod hinanden. Men det er kun skinudfald og et led i den rituelle forberedelse, som i vores (danskernes) terminologi vil hedde opvarmning.

Det er tyrkiske brydere, og de er kommet her for at vise os deres nationalsport, yagli. De er afgjort i mesterklassen, og nu går to af dem i gang. De prøver at få afgørende greb og tag ind, men olien gør dem glatte, og gang på gang på gang smutter den ene fra den anden, som sæben på bunden af det varme karbad. Godt tag får man i bukselinningen eller ved knæet, hvor bukserne slutter, men det bedste greb har man et sted nede i bukserne. Så er der udsigt til, at en af kæmperne løftes op, endevendes og lander med ryggen i madrassen.

For tyrkerne er denne sport et lige så selvfølgeligt middel til kropsligt selvværd, som gymnastikken er det for en landmand i Viborg amt, og som gymnastikken er udtryk for en særlig dansk egenart og er et af dansk kulturs særlige bidrag til det europæiske fællesskab, således er også yagli noget af det, der gør en tyrker tyrkisk og er en af de særlige gaver, han står parat med, når turen kommer til tyrkisk indlemmelse i Fællesskabet.

3. Billede

Bretagnes flag vajer fra en af gæsteflagstængerne på højskolen.

– Ja, oppe ved vejen har vi fået en række flagstænger, hvorfra vore gæsters nationale og regionale bannere kan markere, at de er på besøg. De udgør håndgribelige tegn på, at internationalismen baner sig vej til Gerlev, hvad enten vi har planlagt det eller ej.

Ude i haven lærer bretonerne os deres gamle lege og demonstrerer den bretonske brydeform for os, som hed-

der »le gourén«. Den er i familie med »galofa« fra Galicien, »glima« fra Island og skotsk brydning. Det er ingen skam at tabe, undtagen til en franskmænd.

Gourén og de andre bretonske idrætter er et middel til bevarelse af den bretonske egenart og dermed et led i kampen mod den franske stat for bretonsk selvstændighed. Alle deltager begejstret: Eleverne på sensommer-skolen, og de tyske og franske deltagere i den internationale konference om kropskultur, som finder sted samtidig. Den engelske deltager ser undrende til. Hun skal ikke nyde noget. Italieneren, der har fortalt os om et underligt spil, der hedder »Knur and spell«, og som har været udbredt fra Skotland til Val d'Aoste i Norditalien, ser sur ud, men det gør hun altid. Det ved vi godt, hun ikke er.

Den halve snes irere, som vi har på EF-udveksling, kaster sig med liv og sjæl ud i løjerne. Thomas, vores svenske lærer, er begejstret. Det samme er Henning, som vel efterhånden er mere dansk end tysk. Han går grinende rundt med en sodsværtet stegepande og prøver at trænge de ivrigste tilskuere tilbage. De farer skrigende væk, når de trues af den sorte sod.

Det er latterkultur, og det hører med. Så udfordrer han en af bretonerne til brydning på deres maner. Han løftes i vejret, vendes blidt og lægges på ryggen i det bløde græs.

4. Billede

Britt og Angut laver grønlandsk tromme- og maskespil for os (europæere). Det er gæve gantelege, der hører til i den eskimoiske sommerlejr, hvor alt, der kunne bevæge sig efter den sorte vinter i isolerede bopladser, samledes til fælles fangst, ædegilder, kåd leg og konevalg, beruset af lys fra en sol, som aldrig gik ned, mangel på søvn, varmen og fællesskabet blandt venner, man ikke havde set i et år.

De to aktører er grotesk maskeret i rødt, hvidt og sort. De gantes i en gribende blanding af frivolitet og blufærdighed, liderlighed og poesi. De tyrkiske brydere, anatolierne, undrer sig. For dem er dette løsslupne forhold mellem kønnene åbenbart en by i Kaukasus.

5. Billede

Nordisk konference på Gerlev. John fra Færøerne fortæller om ølege. Hvordan man på Island, Færøerne, Ålandsøerne, Gotland, Man, Jersey, St. Helena etc. hver især til de tilbagevendende »olympiske« ølege søger at snige sin egen »nationale« og for de andre øer ukendte leg – »grassbowling«, »fangstbådsroning«, »glima«, »värprning« o.s.v. – ind blandt disciplinerne i håbet om større medaljehøst. Bornholm har søgt om optagelse i »Island Games«. Den finske delegation er tavs, men den repræsenterer vist også det finske sportsforbund. Senere fortæller Kolbjørn og Kersti fra Alta om samesport: – lassokast og pulkekørsel, og om en gryende forståelse blandt samerne for sådanne idrætters egnethed i kampen for bevarelse af folkelig egenart. – Det er lige begyndt.

6. Billede

John Bayle får den gode danske akvavit galt i halsen. Han er under Fællesmarkedets Erasmusfond på udvekslingsbesøg fra det engelske universitet Keele for at studere sportsgeografi. Først er han ved at besvime over bevægelseshuset, og nu under frokosten ser han syner, fordi han pludselig forstår de pædagogiske perspektiver i begrebet »kropskultur« i modsætning til den måde, ordet »sport« har indsnæveret hans forskningsfelt på. Nye afgrunde og horisonter åbner sig for ham. Det svimler for ham, og snapsen i den gale hals er ikke årsagen men den umiddelbare virkning.

7. Billede

Telefonen ringer, og en damestemme spørger på gebrokkent engelsk, om vi tilbyder rundvisninger på skolen?

– Joh, det gør vi da.

– Om vi kan tage mod en gruppe japanere på torsdag kl. 11, som gerne vil se gymnastik?

– Joh, det kan vej nok lade sig gøre – om de vil have en bid brød sammen med eleverne?

Kortegen ankommer i tre sorte limosiner, hver på størrelse med en dansk rutebil.

Den består af fremtrædende japanske parlamentsmedlemmer, ledsaget af ambassadøren. De har studeret

landbrug og økologi i seks europiske lande. I Danmark skal de to ting: Besøge en nyoprettet skole, der er en aflægger af et kolossalt skolesystem i Japan, Tokaiuniversitetet. Desuden vil man gerne se Gerlev Idrætshøjskole.

Tokaiuniversitetets grundlægger Matsumae har besøgt Danmark engang, han har studeret Grundtvig, og det viser sig, at der er en forbindelse mellem Matsumaes judosystem og Grundtvig som bokser, det er ikke tilfældigt. Ove er elleverd. Det er ellers sjældent, man ser ham tage dansetrin, når han går ned ad gangene.

8. Billede

Folk har forsamlet sig i en tæt rand om den plæne i parken, vi er blevet anvist. Der er vel 2-300 mennesker. Vi skulle have startet kl. 2, og nu er klokken fem minutter i 3. Men det er såmænd ikke fordi de ser særligt utålmodige ud.

Vi er otte, fem af os er nuværende eller tidligere gerlevitter, og vi er ved at gå ud af vores gode skind. Hvad venter vi på?

Ingen af arrangørerne ved det. Måske bare på at en af dem skal sige: Lad os så kome i gang.

Her i byen er græs sjældent. Man køber det udefra i store ruller, lægger det på den tørre jord, og skifter det ud, når det visner, Det her er en ny rulle. Vi skal spille »So i Hul« og »Patøk«. Om en halv time vil den fine plæne se ud, som var den nypløjet.

Det er den danske delegation ved »Ist University Traditional Games« i Vila Real, Portugal, og vi er ved at lære, at portugisisk tempo og tidsoplevelse er helt forskellig fra dansk. Til gengæld er portugiserne høfligere og har bedre manerer: Da vi et kvarter over tre i desparation river megafonen ud af hænderne på en af arrangørerne, præsenterer os, byder tilskuerne velkommen og går i gang, opleves det utvivlsomt af vore værtsfolk som en brutal grovhed. Deres gode manerer tvinger dem til gengæld til at tilgive os og smile anstrengt. Heldigvis falder de danske lege i dobbelt forstand i god jord hos portugiserne, og alle parter redder æren, indtil næste gang der bliver interferens i rytmerne.

9. Billede

Jeg kører i bil ned gennem Europa, og jeg har en af de dage, hvor alting er ens. Bilerne, vejene, tankstationerne, husene. omfartsvejene, tilkørslerne til byerne med skilteskove og højhuse, der skjuler den lokale katedral. Butikkerne, vareudbuddet, de såkaldte forbrugsgoder, vi alle sammen eftertragter. Diskoteker, barer og mad. – De ubehjælpssomme fælleseuropæiske brokker, vi alle sammen fremstammer for at sikre os vore småfornødenheder, ville ingen vist finde på at kalde for det levende ord.

– Nationalstaten var en god ide om at grænser skulle trækkes, sådan at folk der syntes de hørte sammen, som havde samme sprog, historie og kultur og hørte til samme jord, også havde samme stat. Ideen blev brugt første gang i 1814 ved Europas genordning efter napoleonskrigene. De stater, vi kender i det moderne Europa opstod i store træk dengang, dog er f.eks. Italien, Holland og Belgien først lavet senere. Er forskellene udlignet i en grad, så den kulturelle begrundelse for nationalstaten i virkeligheden er faldet bort i takt med at den er blevet en hindring for den internationale finans? Er den politiske og kulturelle træghed, som ikke for længst har justeret sig efter dette, blot en fordom?

10. Billede

John, som er Nordirer, katolik og med på det irske hurlinghold her ved Traditional Games i Portugal underholder os alle sammen med irske sange. Han synger godt og er blevet selskabets centrum.

Vi (europæere) opildner ham: Mer, mer.

Han løber et øjeblik tør, men slår over i en sød lille vuggesang. Kan ikke lige komme på andet. Fin melodi, fin tekst.

To af hans kammerater kommer ind i lokalet, og han stopper som ramt af lyset. Sangen er protestantisk. Hans landsmænd går direkte hen til ham, en på hver side, og vi (europæere) ser, hvorledes de ikke særlig diskret trykker en pegefingerkno mod hver af hans knæskaller. Han bliver fuldkommen bleg, siger ingenting og forlader øjeblikkeligt lokalet. Men hvis det er alvor det her, er det

jo heller ikke særlig sjovt at skulle hjem og have knæskallerne skudt af.

Nationalstaten var et godt princip, men opdelingen blev grov. Hensyn blev der taget. Til stormagter, aristokratier og storfinans. I måske 100 regioner i Europa havde man sit eget sprog, sin egen tro, sit eget styresystem eller sin egen etniske baggrund: Kroatien, Slovenien, Sardinien, Korsika, Catalunien, Baskien, Langue d'Oc, Galicien, Flandern, Bretagne o.s.v. Her følte man sig undertrykt af den statsdannelse, der fandt sted. Siciliens mafia og Sardiniens røverbander, Uskadiets terrorisme, de bretonske lege og Johns oplevelse lader sig ikke forstå uden kendskab til denne realitet.

På længere sigt betyder det indre marked en svækkelse af de i virkeligheden ikke særlig gamle nationalstater. De kan i længden blive til administrative enheder i en europæisk forbundsstat med fælles udenrigs-, handels-, erhvers-, uddannelses- og socialpolitik. Masser af områder i Europa ser heri en mulighed for en styrkelse af den regionale selvbestemmelse på områder, hvor nationalstaten ellers har tilsidesat mindretallene. Allerede nu spores der fra nationalstaternes side langt større åbenhed, måske ligegyldighed overfor kulturelle og uddannelsesmæssige initiativer blandt mindretallene mange steder i Europa. Ikke mindst fordi mindretallene presser på, og man måske derved undgår, at de bliver mere ustyrlige og militante, end de allerede er.

11. Billede

Billedet er både sløret, rystet og tilmed dobbelteksponeret: Man kan se den danske legedelegation i fuld firspring gennem Milanos lufthavn på vej hjem fra Portugal. På grund af forsinkelser her vi ti minutter til at skifte fly i. De italienske luftfartsfolk er parat. Baner vejen med specialkøretøjer og genveje udenom alle sikkerheds-, told-, politi- og paskontroller. Vi elsker italienerne for en evne til at improvisere, som vi har savnet så stærkt de otte dage i Portugal. På disse ti minutter har vi med garanti og i fuld forståelse med italienerne brudt flere regler, forordninger og bestemmelser end på ti år i Danmark. På gensyn Italien! Næste gang bliver vi i 10 dage.

Midt i billedet sidder Eric Dunning indhyllet i en sky af piberøg, som er ved at kvæle Henning. Dunning er på Gerlev og fortæller om sine verdenskendte studier i engelsk hooliganisme. Den vilde flugt gennem lufthavnen må have forårsaget, at der er taget to billeder oven i hinanden. Men måske er det ikke noget tilfælde. Euro-parådet har netop både studiet af gamle lege og fodboldvold som »high priorities«. Måske hænger tingene sammen: Jo mere lokalfællesskabets livsformer trænges i baggrunden, og jo mere de store internationale og kommercielle fodboldbegivenheder sættes i centrum for et publikum, af hvem man kun forventer den nøje kalkulerede begejstring, jo større er sandsynligheden for eksplosioner.

Kan det kæmpeskuespil, som internationale elitesportsbegivenheder har udviklet sig til få det hele til at koge over på uoverskuelig vis, hvis ikke folk samtidig har muligheden for et meningsfuldt, legende og lystigt fællesskab hvor de bor? Repræsenterer hele det internationale kommunikationssystem med flytrafik og fjernsyn, satelitter og motorveje en så total ophævelse af tid og sted, at rødder og det lokale forsvinder. Er hooliganisme og tilskuervold i virkeligheden en protest og et afmægtigt forsøg på at fastholde et lokalt, regionalt eller nationalt tilhørsforhold som er ved at forsvinde? I så fald er hooliganismen en uafvidende protest mod selve den form, fodboldopgøret har fået. Måske skulle man slet ikke tage med fly til Portugal for at fremvise lege, der kun kommer til deres rette udfoldelse i strengt lokale rammer.

At »gøre Italien« på ti minutter er vores og luftfartselskabernes utrolig arrogance, rettet mod os selv, vore

rødder og italienerne. Er det derfor, du har sat dig midt på startbanen, Eric Dunning?

12. Billede

Modellen af Trelleborg. I følge gængs historieskrivning blev den danske centralstat dannet her, omkring år 980. Med eller mod befolkningens vilje. Danmark i 1000 år er altså en realitet, der med få afbrydelser har holdt lige siden. Der har groft set været identitet mellem befolkning, landområde og statsdannelse siden da. Undtagelser og problemer er der en del af: Nordatlanten, her-tugdømmerne, Norge, Sydsverige, kolonier i Indien, Afrika og Vestindien, men alligevel: Danskerne udgør en gammel, gammel nation i en gammel, gammel stat, der omgrænser et gammelt, gammelt dansk landområde. Måske den ældste og mest stabile stat i verden.

Umærkeligt bliver vi (danskere) en del af Europa, for det er styret af økonomien og udviklingen af kommunikationsmidler, og dog er vi måske den stamme der har den største modvilje og modstandskraft i sproget og i vores vaner mod ensretning og mod det fremmede. Vi tolererer dialekter, men vi gider ikke høre på den der taler vores sprog med accent. I H.C. Andersens fædreland skal de aparte kanøfles, og det er et argument for, at vi (danskere) kan tåle en meget stor indvandring og en meget høj grad af europæisk integration, hvadenten vi beslutter os til det fordi det gavner os som verdensborgere, europæere eller dansker.

Isolationismens argument er dumt. Dels fordi den er umulig. Dels fordi den ikke ville gavne os men gøre os stridbare indbyrdes og svække vores identitet.

Thrælas borg

Henning Eichberg

I

Der var engang en jomfru, som med sin båd sejlede fra Norge til Danmark. Pludselig rejste der sig en så stærk modvind, at hun blev nødt til at søge beskyttelse ved kysten. Der lå hun i længere tid og ventede, men stormen lagde sig ikke.

Da drømte Thræla – sådan hed jomfruen – en nat, hvordan hun kunne berolige vinden. Et mønster, som gennem sine bølgende svingninger kunne dreje og bortlede stormens magt, dansede for hendes øjne. Morgenen efter gik hun op på en bakke i nærheden og byggede linierne, som hun havde set, i marksten. Det var labyrinten, og deri dansede hun.

Jomfrudansen viste snart sin virkning. Vinden blev fanget ind, blev blød og lagde sig. Havets bølger blev beroliget. Thræla kunne nu gå ombord, og hun sejlede taknemmelig afsted.

Der er dog andre, der mener, at historien var helt anderledes. Vinden omfavnedes jomfruen, og de dansede sammen. Til sidst lod hun ham trænge ind. Og fra det tidspunkt måtte pigen blive i stenlabyrinten og danse.

Nyheden om den dejlige Thræla og hendes jomfrudans spredte sig snart til hele landet. Mangan en mand brød op for at finde og vinde hende. For at finde hende måtte man imidlertid gå vindens vej, fra den rette linie til den krumme. Det lykkedes ikke for mange. Men dem, der fandt hende, blev forvandlede for resten af livet.

For ikke at gå fejl i labyrinten begyndte mange folk i hele Norden at bygge slyngede stensætninger efter dette eksempel. De kaldes stadig i dag Jomfrudans eller Trel-

leborg (Thrælas borg). Men hvorfor kalder man dansepladsen en borg? Det har med huldrefolket at gøre.

II

Det er virkeligt sandt. Gamle folk fortæller, at der var én som iagttog Thrælas byggearbejde ved labyrinten. Det var en fra huldrefolket, et folk som boede i skovene rundt omkring og i huler under jorden. De var ikke tilfredse med denne livsform. Natten efter kom de op på bakken og kiggede på stensætningen.

Da opdagede huldrene at den havde et slots grundrids. De små folk byggede derefter et stort underjordisk palads efter jomfrudansens forbillede.

Det skete siden flere gange, at fiskere ude på fjorden ved visse lejligheder så huldrefolkets borg. Den står i bjergets indre, og lyset stråler fra vinduerne ud i natten.

Det skete også, at en kone fra området, der i skoven ledte efter bortløbne dyr fra sin flok, fik øje på et pragtfuldt æbletræ. Herlige æbler hang ved grenene, hvis lige hun aldrig havde set før. Hun plukkede en håndfuld af dem og tog dem med hjem. Da hendes mand havde smagt på dem, sendte han hende med det samme ud med en hel sæk, for at hente flere. Men da hun kom til stedet igen, var træet forsvundet. Hvor meget hun end ledte, kunne hun ikke finde træet. Da forstod hun, at hun have spist fra et træ i Trelleborgshaven, og hun bragte hurtigt de resterende æbler tilbage til stedet. Dagen efter var de forsvundet.

Det hænder også nogle gange, at man ved stranden kan se to ravnsorte heste springe op og ned ved bredden.

Det er Trelleborgshestene, som varsler, at et uvejr er på vej.

Derfor siger folk også, at vindstille og storm er hinandens naboer. På samme måde som Jomfrudansen og huldrefolkets borge er det. Eller ligesom kærlighed og død, og dermed henviser de til kong Adils' skæbne. Kender du den?

III

Der var engang en konge i Sverige, som hed Adils. Det var på et tidspunkt, hvor der fandtes mange konger i landet, og mens Rolf Krake levede i Danmark. Adils var en stor kriger og meget rig. Om sommeren elskede han at tage på vikingetur. Engang kom han således til Sakserland. Der stormede hans mænd en borg, tilhørende en konge, som lige på det tidspunkt var fraværende. Man plyndrede den og drev alt kvæg ned til stranden for at slagte det. Det livegne folk på stedet, mænd og kvinder, tog de også med sig. Blandt disse var en smuk pige ved navn Yrsa.

Kong Adils sejlede nu hjemad med sit bytte. En særlig fornøjelse gav den dejlige Yrsa ham. Det viste sig også snart, at hun var klog og forstod sig på at tale. Hun var også erfaren i alle mulige kunster. Til sidst kom det så vidt, at Adils holdt bryllup med hende. Yrsa var nu dronning i Sverige, og alt blomstrede under deres ledelse.

Senere skete det, at kong Adils selv begyndte at herske. Dronningens råd fulgte han ikke længere, og han spurgte heller ikke de kloge koner ude i skovene og i landsbyerne til råds. Men riget blev større og større. Han viste ikke kun krigerisk mod, men også gavmildhed. Han var åben og venlig imod alle og derfor elsket af sit folk. Sendebude kom rejsende langvejs fra, for at tilbyde ham deres herrers gaver eller for at underkaste sig hans overhøjhed. – Adils var også glad for gode heste. Han ejede de bedste heste, som fandtes på den tid. En af hestene hed »Slyngve«, en anden »Ravn«.

Dronning Yrsa havde nu en klog kone hos sig, som hed Huld. Hun kunne fortælle mange gode historier, og Adils lod hende ofte underholde sin hird. En dag tog Huld ham hemmeligt til side og fortalte ham om den

dejlige Thræla og om Jomfrudansen. Da blev han grebet af hidsig elskov. Han besluttede sig for at lede efter pigen og labyrinten. Han fortalte sin hustru Yrsa, at han måtte afsted for at ofre til diserne. Han vidste da ikke, at det virkelig ville gå sådan. Hans dronning lod ham gerne rejse, thi et diseblót var godt for hele landet.

Da kong Adils havde redet i lang tid, kom han til en stenrække, som slyngede sig hid og did, uden at han kunne overskue vejen. Det var Disesalen. I det fjerne så han en skøn jomfru, der dansede. Det var Thræla, som han var ude efter. Adils steg ikke ned fra hesten for at danse den krumme vej. Han sporede hesten, og den satte farten op.

I et sving snublede Adils' hest imidlertid under ham, og kongen faldt fremover. Hans hoved ramte en sten, så skallen brækkede og hjernen flød ud over stenene. Det var kong Adils' død, og således gik hans løfte om et blót i opfyldelse. Diserne tog venligt imod det. Adils fik en pragtfuld begravelse i Uppsala, og svenskerne kaldte ham for en af deres største konger.

Der er dog ingen som ved, om Adils virkelig havde fundet Thrælas Jomfrudans eller om han var havnet i huldrefolkets underjordiske borg. De ligger tæt ved siden af hinanden. Der er også folk som siger, at der ikke er forskel på de to, og at man i Trelleborg ikke finder andet end sig selv.

IV

Senere blev kongens skæbne i labyrinten genfortalt på en helt anden måde. Nu havde man glemt diserne, og kongerne var alle begyndt at herske selv. De kendte ikke længere dansene, og det regnedes nu for upassende at søge råd hos konerne. Til gengæld blev rigerne nu større end nogen sinde før.

Og aldrig før havde der været så megen angst.

Et grimt uhyre – således fortalte man nu – havde fanget en jomfru i høje Nord. Den der ville befri hende, måtte ride gennem ildkredsen og slå slangen ihjel. Helten kommer og gør det. Så enkel er historien.

Andre nævnede nu kong Minos på Kreta langt sydpå som labyrintens bygherre. Han ville skjule monstret Minotaurus der. Således blev jomfruens dans til et ræd-

selsfuldt fængsel fuld af irgange. Hvert niende år måtte et antal drenge og piger bringes dertil for at blive ædt af uhyret. Men så kom helten Theseus. Han fik et garnnøgle af Minos' datter, Ariadne, så han kunne finde vej gennem labyrinten. Således lykkedes det Theseus at nå ind i fængslets center, at dræbe uhyret og befri de truede drenge og piger. Derefter sejlede han afsted og efterlod Ariadne, som havde hjulpet ham, og som elskede ham, sovende og snydt tilbage ved stranden. Så enkel er historien dog ikke.

Nu handlede den om helten, om magten og om angsten.

V

I Norden ligger der flere hundrede Trelleborge ved

Elevforeningen

Først er man elev på Gerlev Idrætshøjskole, så bliver man årgangsrepræsentant i Elevforeningens bestyrelse (87/88), så er man med til at fejre skolens 50 års jubilæum og nu skal Elevforeningens julehilsen skrives.

Hvilke tanker gør man sig så om det forgangne år? En masse forskellige tanker, meninger, indtryk, minder og ideer farer rundt i hovedet på mig og det første der sætter sig fast er, at 1988 er gået ufattelig hurtigt, jubilæet er overstået, »Bevægelseshuset« står færdigt i al sin pragt og skønhed og snart er det atter engang jul.

Hvor og hvordan står Elevforeningen så her på tærsklen til et nyt år? Vi står lige her, vi står godt og vi står fast!

Vi har været inde i en klar medlemsfremgang i 1988, således at vi p.t. har ca. 450 medlemmer mod ca. 300 på samme tid i fjor og vi føler os overbeviste om at denne positive udvikling fortsætter nu og i de kommende år. Hvad angår økonomien kan vi stadig tillade os at sove roligt om natten selvom de to Gerlevblade: »Gerlev gennem generationer« og »nr. 2 1988«, og skulpturen, som

kysten. Stenene er ikke stumme. Dog fortæller de kun deres historie, hvis man er villig til at gå deres krumme vej. Og at spørge. Det er fortsat helt uvist, hvad vandreren finder i labyrinten.

Hvem danser mellem sten
ude i lunden så grøn?
En jomfrudans går der
let og skøn –
Og dansen den går
så let gennem lunden.

Thomas Sander Hansen

vi skænkede skolen til 50-års jubilæet, nok gav anledning til en del bekymring, kradsen i håret og forhøjet åndedrætsfrekvens!

Vi vil benytte lejligheden til at rette en varm tak til alle, der på den ene eller anden måde har hjulpet os eller støttet os eller blot har påskønnet vores arbejde. Ligeledes skal lyde en varm tak til lærerstaben for vort gode samarbejde!

Vi glæder os meget til elevmødet/generalforsamlingen den 13.–15. januar 1989 og indtil da er bestyrelsen sammensat således: Lars Bjørnholt (83/84), Jan Danielsen (85/86), Annemette Querling Jacobsen (82/83), Hans Meier Andersen (86/87).

Suppleant er Johnni Larsen (82/83).

Årgangsrepræsentanter er fra 86/87 Mikkell Dræbye og Marina Ulbæk Hansen, og fra 87/88 Thomas Sander Hansen og Helene Dirkov.

I ønskes allesammen en glædelig jul og et godt nyt år.

Elevforeningen

Gerlev – du'et hit

Gerlev – det er traditioner
med ret kropslige funktioner
nakken knækker anemoner
blidt kærtegnes vandmeloner
her fuldbyrdes illusioner
i alle de forbudte zoner
kærligt sluttes diskussioner
om diverse mutationer
eller store illustrationer
ingen brug for grædekoner
eller flere millioner
her bestemmer iltre ioner
(ikke dollars, mark og kroner)

Gerlev – det er liv og sjæl
leve trygt som i hofteskål
uden samfundets ublide sål
fantasi i overmål
stemning omkring lejrball
kyndigt steges fede ål,
linselabskovs og skvaldrekal,
her virkeliggøres alle mål,
sundhed, glæde – og så skål

Er dit liv et mareridt
mangler du lidt kolorit
lever du som eremit
synes alting er noget skidt
– lad Grundtvig være samarit
i dit sindets skoleridt
Gerlev ta'r dig skridt for skridt
tilbage til livet lis'så blidt
kamp afsluttes sejrrigt
grænser føres milevidt
flaget hejses rødt og hvidt,
tillykke Gerlev – du'et hit.

Elevforeningens hyldest til skolen ved 50-års jubilæet.

Elevliste, vinterskolen 1987/88

Piger

Hanne Akstrup, Enghavevej 27, 7361 Ejstrupholm
Ulla Vibeke Andreasen, Glentemosen 16, 2605 Brøndby
Maria Betz, Nansensgade 16, 2.tv., 1366 Kbh. K.
Lotte Hjerrild Buxbom, Gullestrupvej 10, vær. 14, 7400 Herning
Katja Henriette Bülow, Nørgaardsvej 23, 1.tv., 2800 Lyngby
Helene Bjerre Christensen, Hyldevangen 10, 2630 Tåstrup
Tina Christensen, T.C. Fragtrupvej 42, 9640 Farsø
Helene Dirkov, Skolegade 31, 4300 Holbæk
Evelyn Lisbeth Elsager, Classensgade 67, 4. th., 2100 Kbh. Ø.
Dorthe Faurholt, Holmevej 253, 8270 Højbjerg
Babette Fløe, Ålholmvej 77, 7400 Herning
Dorte Gadeberg, Kirkestien 3, 6400 Sønderborg
Eva Tonnie Hansen, Byskov Alle 12, 3. tv., 4200 Slagelse
Henriette Sandberg Hansen, Læssøegade 125, 1., 5230 Odense M.
Janne Vest Hansen, Præstehøjen 4, 4872 Idestrup
Jette Lykke Hansen, Lokes Plads 36, 3650 Ølstykke
Jette Sandholm Hansen, Lokes Plads 36, 3650 Ølstykke
Pia Lizzi Hansen, Diget 8 B, 1. sal dør 2, 2600 Glostrup
Anne Sofie Harringe, Juelsøvej 222, 8600 Silkeborg
Hanne Hauerberg, Schacksgade 4, 4. th., 1365 Kbh. K.
Janne Hauskov, Adolph Steens Alle 8, 1.th., 1971 Frederiksberg C
Elsebeth Hetland, Haraldsgade 92, 2100 København Ø.
Trine Iversen, Gudrunsvej 74, 5.th., 8220 Brabrand
Lone Vestergaard Jensen, Skovbakken 74, 3520 Farum
Charlotte Mai Jørgensen, Ndr. Parkvej 21, 3200 Helsingørge
Stine Karlsen, Søndervangsvej 46, 4583 Sj. Odde
Anne-Mette Sidi Klavsén, Hjortekærskrånten 5, 2800 Lyngby
Maj-Brit Kusk, Strindbergsvej 98, 2500 Valby
Merete Lak, Rungstedvej 28, 8000 Århus C.

Anette Lykke Larsen, Høgsmindeparken 4, 1.tv., 2820 Gentofte
Annelene Krog Larsen, Bakkevej 14, 9492 Blokhus
Helle Bod Middelhede Larsen, Præstegårdsvej 26, 7900 Tæbring
Tine Elkjær Laursen, Holmdrupvej 1, 5700 Svendborg
Marianne Juul Leth, Skovkrogen 3, 7223 Give
Agnethe Liboriussen, Gudrunsvej 74, 5., 8220 Brabrand
Henny Madsen, Høegh Guldbergsgade 101, 4. tv., 8000 Århus C.
Varste Mathæussen, Tjalfesvej 32, 3900 Nuuk
Lotte Molsing, Storegade 59, 8500 Grenå
Jeanette Momberg, Skelstedet 8, 2950 Vedbæk
Birgitte Nicolaisen, Kummerlev 3, 6261 Bredebro
Lea Niels-Hedelund, Kærmindevej 27, 6000 Kolding
Lene Weigett Nielsen, Egebjergvej 54, 8751 Gedved
Liselotte Nielsen, Bjernedevej 34, 2700 Brønshøj
Randi Tovgaard Nielsen, Rugvænget 27, 8981 Spenstrup
Tove Nielsen, Håndværkervænget 5, 7800 Skive
Trine Schmidt Nielsen, Engdalsvej 110 H, 8220 Brabrand
Marianne Nissen, Fynsgade 30, 1.tv., 8000 Århus C.
Tina Nygaard, Toldbodgade 24, 8600 Silkeborg
Annette Roed Ottosen, Vesterbro 28, 2.th., 9000 Aalborg
Dorthe Pedersen, Skovvej 8 B, 5300 Kerteminde
Karina Pedersen, Kvintusalle 7, 2300 Kbh. S.
Katrine Bolette Peschardt, Tammerisvej 26, 8240 Ris-skov
Tina Karina Petersen, Vinkelvej 19, 4673 Rødvig Stevns
Ulla Dorit Post, Vejlegade 10, 3.th., 8000 Århus C.
Tua Preuss, Feldbækvej 5, 8410 Rønne
Berit Ellegaard Rasmussen, Langs Skolen 26, 3300 Frederiksværk
Karen Richardt, Folevænget 10, 2920 Charlottenlund
Anne Schmidt, Sønderborggade 3, 2.tv., 8000 Århus C.
Marianne Schmidt, Possemosen 4, 6200 Åbenrå

Hanne Sinding, Gudrunsvvej 26, 3.th., 8220 Brabrand
Lone Skaaning, Velbastadvegur 48, 3800 Torshavn
Ulla Søndergaard, Kragssvej 2, 8700 Horsens
Lone Sørensen, Anemonevej 1, 2. tv., 4900 Nakskov
Bolette Giversen Teglskov, H.C. Andersensvej 19, 9760
Vraa
Maja Tøttrup, Damgaardsvvej 37, 3460 Birkerød
Liselotte Uldum, Svanholmsvej 18, 1905 Frederiksberg
C.
Alette Vad, Skelund Hovedgade 32, 9560 Hadsund
Jette Washuus, Kærnehøjvej 56, 5260 Odense S.
Maj Westphal, Askevungen 13, 3450 Allerød

Drenge

Philip Thornam Almbjerg, Ruderdalsvej 36, 2840 Holte
Majid Faram Bakhsh, Morelvej 15, 9000 Aalborg
Nis Tind Bechmann, Ennebøllevvej 14, 5953 Tranekær
Sune Bek, Vangeledet 45, 3400 Hillerød
Lai Bokelund, Folkvarsvej 23, 4.th., 2000 Kbh. F.
Jesper Bruselius, Rolf Krakesvej 41, 5700 Svendborg
Jakob Sonne Bjerre Christensen, Hyldevangen 10, 2630
Tåstrup
Werner Damgård, Bethesdagade 7, 2.th., 4400 Kalund-
borg
Peter W. Fly, Aterssuis 17 C, Grønland
Piet Francker, Carl Baggers Alle 13, 5250 Odense SV.
Ole Gotfredsen, Kasernevej 14, 4300 Holbæk
Michael Graff, Jernbanevej 29 A, 4300 Holbæk
Jørn Hansen, Askeengen 124, 2740 Skovlunde
Thomas Sander Hansen, Kasernevej 18, vær. 39., 4300
Holbæk
Knud Jensen, Herslevskovvej 62, 7000 Fredericia
Martin Johansen, Søndergade 41 B, 8620 Kjellerup
Allan Weise Jørgensen, Grønningen 42, 4640 Fakse
Armin Vauk Jørgensen, Nyelandsvej 109, 2.th., 2000
Frederiksberg
Peder Riber Kristensen, Møllergade 112 A, 5700 Svend-
borg
Allan Ebbeskov Larsen, Præstevænget 19, 2750 Balle-
rup
Kent Percy Larsen, Poppel Alle 44, 4000 Roskilde
Thomas Borum Thrige Laursen, Lundegade 16, 3000
Helsingør

Uffe Parsberg Madsen, Holmdrupvej 1, 5700 Svend-
borg
Knud Anders B. Make, Skolebakken 13, 8500 Grenå
Jens Mathiesen, Peder Lykkesvej 45, 2300 Kbh. S.
Klavs Mehlby, Rådyrløkken 65, 5210 Odense NV.
Morten Erik Nielsen, Peter Andersensvej 4, 3360 Lise-
leje
Peter Lenarth Nielsen, Ødstedvej 5 B, 7182 Bredsten
Johnny Olsen, Anders Larsensvej 101, 4300 Holbæk
Kim Berg Pedersen, Henriettevej 34, st.th., 5000 Odense
C.
Preben Pedersen, Saxogade 5, st. lejl. 1., 1662 Kbh. V.
Paribhasho Slyngborg, Gudrunsvvej 22, th., 8220 Bra-
brand
Peter Stangegaard, Calderon De La Barca 9,4., Benal-
madena Costa, Spanien.
Johannes Peter Steenholdt, Wille Brandtsvej 24, 3950
Egedesminde, Grønland
Naser Ebad Tabrizi, Saxovej 71 D, 2.tv., 5210 Odense
Latif Taleb, Havnegade 43, 4.tv., 1058 Kbh. K.
Henrik Toft, Marienbergvej 7, vær. 44., 4760 Vording-
borg
Issam Ibrahim Wahdi, Dyssevænget 64, 2700 Brønshøj
Morten Thomas Westh, Perlegade 76, 6400 Sønderborg
Jes Wiberg, Rødegårdsvej 75, 2.tv., 5000 Odense C.
Sharam Sartip Zadah, Elmelundsvej 4, lejl. 5016., 5200
Odense V.

INDHOLDSFORTEGNELSE

En julehilsen	1
<i>Klara Korsgaard</i>	
Kære Lone!	3
<i>Klara Korsgaard</i>	
Dagen ser sit første skær	9
<i>Ole Vig Jensen</i>	
Et vartegn	10
<i>Jens Sejer Andersen</i>	
Sang om bevægelse	13
<i>Ove Korsgaard</i>	
Kredsgang	14
<i>Henning Eichberg</i>	
Gerlevs trommesang	18
<i>Finn Bygballe</i>	
Ungdom-youth	19
<i>Johannes Lyngsgaard</i>	
Mod på fremtiden	22
<i>Claus Bøje</i>	
Gammel højskole ruster ikke	25
<i>Hans Meier Andersen</i>	
I grunden er roden det væsentligste	30
<i>Ulla Viskum</i>	
Solen fra syden	32
<i>Stig Jensen</i>	
Den japanske forbindelse	35
<i>Jørn Møller</i>	
At sidde med ryggen til og se sig selv i nakken	40
<i>Henning Eichberg</i>	
Thrælas borg	46
<i>Thomas Sander Hansen</i>	
Elevforeningen	48
Gerlev – du'et hit	50
Elevliste	51

